

MARKUS UNIVER

„Ühendatud

Decroly-süsteemi ja Dalton-plaani“

tabelid

Kollektiivsed tööviisid.

Õpilased töötavad suuremalt osalt kollektiivselt. Töö on kohastatud probleemilise keskmise õpilase võimeile.

I.**Õppekool.****II.**

Üksikud õppeained kõigis koolides:

1. Usu- ja kõlblusõpetus.
2. Laulmine, võimlemine ja mängud.
3. Teoreetilised osad matemaatikas (raskemad.)
4. Suuline osa emakeele õpetuses.
5. Võõrkeele õpetus.
6. Seletuseandmine individuaalseks tööks.
7. Individuaalse töö kokkuvõtted.
8. Kõik õppeained kahel esimesel õppeaastal.

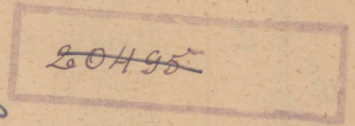
Nimetatud alal nõuavad kollektiivset läbitöötamist.

III.

Episoodiline üldõpetus,
juhuslike teemade alusel.

Individuaalsed tööviisid.

Igale õpilasele võimaldatakse töötada iseseisvalt, oma huvide ja võimete kohaselt, individuaalses töötempo.

Ühised alused:

- 1) Koolitöö elulähedus: a) arvestatakse õpilase arenemist, tema huvisid ja võimeid, b) valitakse elulise tähtsusega õppematerjal.
- 2) Õpilase isetegevus: aktiivsus ja spontaansus.

IV.**Decroly-süsteem.**

Õppematerjali kontsentratsioon huvi kompleksidesse.

Õppematerjali läbitöötamisel võimaldatakse õpilasele isetegevust kaunis suurel määral.

See süsteem sündis 1907 aastal Belgias, Brüsseli linna algkoolis. Tema loojaks on Dr. Decroly.

Peale Belgia on Decroly-süsteem levinud eriti Prantsusmaal, Rootsis, Tšehhoslovakkias, Poolas ja Lätis, vähemal määral ka mujal, isegi Ameerikas.

I.**Töökool.**

Töö on korraldatud üksikute õppeainete alusel. Töötatakse kirjalikkude tööjuhiste järgi terve klassiga ja rühmades. Rühmad on ühe klassi piiris ja klassidevahelised. Õpilane võib osa võtta ühe rühma tööst. Individuaalne töötempo võimaldatud selles, et hoolas või andekas õpilane töötab materjali põhjalikumalt läbi, hooletu või andevaene pealiskaudsemalt. Klass jääb, ja õppekava on kõigil ühine.

II.**Dalton-plaan (laboratoorne meetod).**

Töö on korraldatud üksikute õppeainete alusel. Töötatakse kirjalikkude tööjuhiste järgi üksikult ja rühmades. Rühmad on ühe klassi piiris ja klassidevahelised. Õpilane võib osa võtta mitme rühma tööst. Individuaalne töötempo võimaldab hoolsale või andekale õpilasele mitte ainult põhjalikumalt läbi töötada materjali, vaid ka jõuda palju kaugemale teistest, nõnda et laboratoorse töö juures kaob klassi mõiste, kaob ka ühine õppekava.

Dalton-plaan sündis 1905 a. Ameerikas, Daltoni linna algkoolis (Massachusettsi osariigis). Sellest ka ta nimi. Dalton-plaani loojaks on miss Helen Parkhurst.

Peale Ameerika on Dalton-plaan levinud eriti Inglismaal, Jaapanis ja Venemaal, vähemal määral ka mujal. Inglismaal näit. töötab Dalton-plaani alusel üle 2000 kooli.

Kompleks	III k l a s s	IV k l a s s
<p>I. Maa, meie toitja</p>	<p>Vaatlusi looduses sügisel ja kevadel. Kodukoha või linna ümbruse pinnaehitise tundmaõppimine. Mida võib näha mäekünkalt? Kuidas voolab vesi ojas, jões? Kuidas muudab laine merekallast? Kohalikke muinasjutte jõgede, järvede, mägede tekkimisest. Kuidas kasutame maapinda: põld, heinamaa, karjamaa, mets, soo. Õppekäike kogu õpetuse kestusel. Pea-ilmakaared.</p> <p>Tutvumine elementaarsete ruumkujudega: risttahukas, kuup; ristkülik, ruut. Sirglõik; selle pikkuse mõõtmine mõõtpuuga ja mõõtpaelaga. Pindala mõõtmine otsesel teel; ruutmõõdud: m^2, dm^2, cm^2, mm^2. Ruumala mõõtmine otsesel teel; kuupmõõdud: dm^3, cm^3. Ristseis: täisnurk, nurklaud; ristjoon, nurkrist. Rööpseis; rööbikud tasapinnad ja sirged. Rõhtsuund; vesilood. Püstsuund; loodlaud. Klassi plaan vähendatud mõõtkava järgi.</p> <p>Joonistamine mälu ja fantaasia järgi. Illustreeriv joonistamine. Lihtsate asjade punumine niinest, laastudest või õlgedest, eriti seal, kus puuduvad papptööd. Riide- ja lõngatöid, eriti tütarlastele: tikkimine kanvaale või labasele riidele jämeda villase lõngaga; tarbeasjakeste valmistamise harjutusi kaunistavate pistetega, õmblemine ristpistega. Trükkimine korgiga. Mustrid. Kergemaid töid mitmesugusest ainest, eriti poistele: kartong, papp, kork, puupulgakesed, pael, peenike pehme traat, naelakesed.</p> <p>Kohalikud muinasjutud ja lood loomade elust.</p> <p>Lühikeste omade mõtteavalduste kirjapanek kollektiivselt ja üksi — elamuste, mälestuste, piltide jne. põhjal.</p> <p>L i s a: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>	<p>Elu aias ja põllul sügisel. Linnakoolides: lilleaiast 1—2 sügislillede esindajat; juurvilja-aiast 1—2 esindajat. Tähtsamaid puuvilju aias, olude kohaselt. Maakoolides: põllul — kartul; juurvilja-aiast 1—2 esindajat.</p> <p>Loomade elust — koduloomadest ja nende tulunduslikust tähtsusest (eriti maakoolides); soovimatuid kaaselanikke meie elumajas; elu vees — üks kalade esindaja.</p> <p>Looduse ärkamine kevadel — vaatlusi; nende läbitöötamine: kevadelinde, kevadelilli; puude lehtimine ja öitsemine; konna arenemislugu. — Õppekäigud ja nendega seotud ainekäsitus. Tervishoiulisi juhatusi ühenduses aine käsitusel kogu õpetuse kestel.</p> <p>Kodumaast: pinnavormide, looduse vaatlusi kodukohas, kodumaakonnas; pilte kogu Eestist. Naabermaadest: pilte Soomest, Rootsist, Lätist, Venest, Saksa- ja Inglismaast. — Õppekäigud ja õppereisud.</p> <p>Ristküliku ning ruudu pindala ja risttahuka ning kuubi ruumala kaudne mõõtmine. Täisnurkne kolmnurk ja selle pindala; täisnurkse kolmetahulise püstprisma ruumala. Üldine kolmnurk ja selle pindala; üldise kolmetahulise püstprisma ruumala.</p> <p>Mõõdud: a (aar), ha, km^2; hl, m^3; sentner, tonn.</p> <p>Papptöid: kergeid pinna ja kehatöid, milles on ühendatud mitmesugused tasapinnalised küljed loodis, kaalus, kallakil, pinna ilustamine.</p> <p>Kergeid punumistöid laastudest, vitstest (soovitav maal). Poistele: kergeid kepp-, noa-, või vineertöid; kergeid töid mitmesugusest ainest. Tütarlastele: lõngast nõop ja nõobiauk; niplamise algvõtted; kudemine — silmuste loomine kahel vardal.</p> <p>Reisikirjeldusi kodumaalt.</p> <p>Looduse suikumine talveunile — vaatlusi; nende läbitöötamine: lehtede varisemine; lindude minek; väikeste loomade varjupaigad ja talveuni; maa ja vetekogude külmumine.</p> <p>L i s a: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>

Kompleks	V klass	VI klass
<p>I. Maa, meie toitja</p>	<p>Elu aias, põllul, metsas; kooliaias (linnas) 1—2 juurvilja esindajat; loomi aias; põllul (maal) rukis; loomi põllul; metsas — ligemalt ühest väärtuslikumast puuliigist; marju metsas; sammalkate; seeni; loomi ja linde metsas. Õppekäigud ja nendega seotud ainekäsitus.</p> <p>Inimkeha elutegevuse ainealine alus — toitumine ja ainete vahetus; tähtsamad toiduained ja nende tarvitamine; seedimisorganid ja nende tervishoid. — Rohelise taime elutegevusest — katseid ja vaatlusi toas ja kooliaias: vee ja mineraalainete tarvitamine; süsiniku sarnastamine; algmõisteid taime sisemisest ehitusest. Vesi ainete lahustajana; joogivesi ja selle saamine.</p> <p>Võitlus alkoholiga, tubakaga, eba puhtusega sõnas, nautimishimuga. Loodusekaitse-põhimõttega jutustusi.</p> <p>Elamus- ja fantaasiakirjandite jätkamine. Kirjandite ettekanne ja arvustus. Ühendriikide ja Kaanada, Brasiilia, Argentiina ja Tšiile maapind ja loodus. Põhja-Aafrika lähistroopilisest loodusest. Sahaara — pilt kõrvest ja oaasist. Egiptuse, Sudaani, Kongomaa maapind ja loodus. Kapimaa maapind ja loodus. Põhja-Aasia — Siberi, K. A. — Tiibeti, Turaani, I. A. — Hiina, Jaapani, L. A. — India, Lääne-Aasia — Väike-Aasia ja Araabia maapind ja loodus. Üldjooni Austraalia pinnaehitusest; taimkate ja loomastik.</p> <p>Mitmesuguste segavormiliste asjade joonistamine perspektiivselt vaatluse ja mälu järgi; lilled. Poistele: punumistõid vitstest või peergudest (soovitav maal). Tütarlastele: riide- ja lõngatõid — nimetähtede märkimine; kudumine viiel vardal; eestikirjaline labakinnas; suka nõelumine; riide ja pesu paikamine, pilutamise algvõtted. — Õpilastele, kes ei õpi võõrkeelt, sama kava laiemas ulatuses uute töövõtete sisetoomisega; peale selle toa- ja aialilled kasvatamine.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>	<p>Inimese kehaliste ja vaimliste jõudude avaldustest: luukond, lihaskond, ergukava. Maitsmine, haistmine, kompimine. Tervishoiust: ergukava ja meeleriistade tervishoid; nakkushaigusi; tervisele kahjulikest mõjudest ja võitlusest nendega; pärilikkusest ja tõu-tervisest. — Õppekäigud ja nendega seotud ainekäsitus; loodusekaitsest.</p> <p>Eesti maastikulisi pilte. Ülevaade kogu Eestist: maa aluspõhja ja pinna ehitus; veestik, taimkate, loomastik; õppereisud kodumaal.</p> <p>Soome, Rootsi, Taani ja Läti; Vene; Poola, Saksa ja Ungari; Inglismaa ja Prantsusmaa; Itaalia — pinnaehitus ja loodus.</p> <p>Asjade joonistamine perspektiivis nii otsese vaatluse järgi kui ka konstruktiivselt. Lihtsamad grupid mitmesugustest asjadest perspektiivis. Harjutisi segakompositsioonis — maastik, linnud, loomad, inimene. Tarbeasjade kompositsioon ühes ilustustega.</p> <p>Tütarlastele: Riide- ja lõngatõid: tikkimine — tutvustamine eestilaadiliste töödega; eestilaadilisi pisteid villase ja linase lõngaga; märkimine kahekordsel ristpistel; pesulõikude joonistamine; pesu õmblemine ja ilustamine. Õmblusmasinaga ümberkäimine. Maja- pidamisõpetus: pesupesemine, triikimine ja kokkupanemine.</p> <p>Algteadmusi ja oskusi põllunduse alalt: põlluharimisviisidest; katseid väetusainetega. Praktilisi juhatusi koduloomade kasvatamiseks — olude kohaselt. — Maapinna loodimine.</p> <p>Tütarlastele: lille- ja köögivilja- aia korraldamine; tegelikke töid aias. Juhatusi kodulindude ja loomade kasvatamiseks — olude kohaselt.</p> <p>Elamus- ja fantaasiakirjandite jätkamine; ülesandeid kirjandusest; kerged kirjeldused. (Kirjatööde ettekanne ja nende arvustus kollektiivses klassitöös).</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>

Kompleks	III klass	IV klass
<p>II. Päike ja õhk</p>	<p>Vaatlusi taevavõlvil: päikese päevatee; varju mõõtmine; kuunähted; üldtuntud tähtkujud: Vanker, Põhjanael, Koot ja Reha; muinasjutte nendest. Kalendri tarvitamine. Pööripäevad kalendris ja looduses. Ilmakaared põhjalikumalt. Koolimaja ja kooliõue ligikaudse plaani valmistamine vähendatud mõõtkavas.</p> <p>Ajamõõdud: aasta, kuu.</p> <p>Õhusoojuse käik, pilvitus, sademed, tuul. Kehakate.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>	<p>Vaatlusi, nende selgitamine: vaatepiir, ilmakaarestik, taevavõlv, päikese tõus ja loojang, kuunähted.</p> <p>Kaardilugemise alged: plaan; kaart; tähtsamaid kaardimärke: kaardimõõt, jõed, järved, mered, kõrgendikud, madalikud, teed, linnad.</p> <p>Lihtsate sirg- ja kõverpinnaliste asjade joonistamine asjade otsesel vaatlusel ja mälu järgi; illustreeriv joonistamine; ilustuste kokkuseadmine tuttavatest motiividest; harjutusi heledalt tumedale ja üleminekuks värvist värvi; värvide kooskõla; värvide tabel.</p> <p>Kodune füüsika — vaatlusi ja katseid: soojamõõtja ja ta ehitus; vee ja õhu muutusi soojuse mõjul. Elamu. Tubade kütmine. Õhk väljas; baromeeter ilmakaasina. Ilmavaatlusi, eriti maakoolides.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>

Kompleks	V k l a s s	VI k l a s s
<p>II. Päike ja õhk</p>	<p>Gloobus, poolkerad, kaardivõrk. Maa kuju ja suurus.</p> <p>Järgmiste maade geograafiline asend, piirid ja suurus: Ühendriigid ja Kaanada; Brasiilia, Argentiina ja Tšiile; Sahaara; Egiptus; Sudaan ja Kongomaa; Kapimaa; Siber; Tiibet ja Turaan; Hiina ja Jaapan; India; Väike-Aasia ja Araabia; Austraalia.</p> <p>Illustreeriv joonistamine; vabade ilustiste kokkuseadmine. Papptoid: mitmesuguseid lihtsaid asju, ümargusi ja tasapinnalisi, kinniseid ja lahtisi; pinna ilustamine.</p> <p>Kera; kera suuring; kaar; kaare mõõtmine kaarekraadides. Nurk; terav- ja nürinurk; nurga mõõtmine nurgakraadides; mall. Kolmnurga sisenurkade summa.</p> <p>Kodune füüsika ja keemia: põlemine; õhu koosseis. Hingamine ja hingamise tervishoid; vereringvool ja selle tervishoid; eritamine; keha puhtuse tähtsus. Hingamine taimeriigis. — Järgmiste maade kliima: Ühendriigid ja Kaanada; Brasiilia, Argentiina ja Tšiile; Põhja-Aafrika; Sahaara; Egiptus; Sudaan ja Kongomaa; Kapimaa; Siber; Tiibet ja Turaan; Hiina ja Jaapan; India; V.-Aasia ja Araabia; Austraalia. — Rännakud kodumaal.</p> <p>Ilmavaatlusi; vaatlusi taevavõlvil.</p> <p>Hääleharjutusi. Juhatusi õigeks hingamiseks ja kehahoidmiseks.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>	<p>Kera pind- ja ruumala.</p> <p>Silm; valguse nähtusi, silma abiriistad; silma tervishoid.</p> <p>Eesti: kordamine ja süvendamine — asend, piirid, suurus. Järgmiste maade asend, piirid ja suurus: Soome, Rootsi, Taani ja Läti; Vene; Poola, Saksa ja Ungari; Inglismaa ja Prantsusmaa; Itaalia.</p> <p>Vaatlusi taevavõlvil: päikese, kuu ja planeetide näiv liikumine; üldtuntud kinnistähed ja linnutee. Lihtsaid katseid nende näivate liikumiste selgitamiseks. Maakera pöörlemine ja tiirlemine. Aastaajad; kalender; ühtlane kellaeg.</p> <p>Kõrv; hää, tema tekkimine, levimine, inimese hääleorgan. Kõrva ja häälepaelte tervishoid. — Eesti ilmastik. Järgmiste maade kliima: Soome, Rootsi, Taani ja Läti; Vene; Poola, Saksa ja Ungari; Inglis- ja Prantsusmaa; Itaalia.</p> <p>Maja sisseseade; õue ilustamine; juhatusi lauakatmiseks ja ilustamiseks.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>

Kompleks	III klass	IV klass
<p>III. Ühiskond</p>	<p>Perekond, kool, seltskond. Ühiskonna elu korraldusest kodukohas: liiklemis- ja läbikäimisabinõud; kuidas reisime maanteel, raudteel, laevaga, autoga. Kuidas kasutame posti, telefoni, telegraafi. Mida loeme ajalehest. Tööst omavalitsuse-asutises: valla-, alevi-, või linnavalitsus; maavalitsus.</p> <p>Lugemisaineks on jutustusi kodukoha praegusest igapäevasest elust.</p> <p>Harjutisi lihtsate põhivormidega asjade joonistamises peamiselt mälu ja vaatluse järgi. — Vabade ilustiste kokkuseadmine tuttavaist kujudest; mustri joonistamine ja lõikamine. Paber- ja kartongtöid; töid kerget papist, mängu asju, lihtsaid õppeabinõusid, väikesi tarbeasju üksikute ja ühendatud pindadega, loodis külgedega. — Kergete asjade voolimine vaatluse järgi.</p> <p>Jutustusi laste omade tähelepanekute, elamuste ja lugemisaine põhjal noorte ja täiskasvanud inimeste tegudest igapäevases elus, kus väljendub meelegendus, lugupidamine teisest, leplik meel, tänulikkus, valmisolek aidata ligimest, ühistunne. Noorte lootusingid. Vabaduspüha ja olude järgi kohaliku vabastamispeeva pühitsemine.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>	<p>Õpilaste omad jutustused tähelepanekute ja loetu põhjal elus juhtunud sündmustest, kus inimese isiklikus töös ja ametis on väljendumas ta kohusetunne, tööarmastus, ausus, korraarmastus, karske eluviis, algatusvõime, iseseisvus, püsivus, julgus, vahvus, ettevaatus; samade ideedega lugemispalade käsitus.</p> <p>Jutustusi ja tähelepanekuid elust, milles väljenduvad läbikäimises teiste inimestega enesevalitsemine, leplikkus, usaldus, ustavus; käitlemine võõra varaga; samade ideedega lugemispalade käsitus.</p> <p>Jutustused rahva igapäevasest elust. Hoolega valitud lüürika; lastekohasemaid ning huvitavamaid kirjeldusi, ilukirjanduslikke reaalarineliisid proosapaladeid.</p> <p>Kirjandeid oma elamustest, näiteks mälestised, nähtu ja kuuldu; inimestüübid, kirjeldused, piltidest ja lugemispaladest saadud elamused; väikesed fantaasiatööd ja lihtsamad kirjad. (Kirjandite ettekanne ja arvustus toimub kollektiivses klassis)</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>

Kompleks	V k l a s s	VI k l a s s
<p>III. Ühiskond</p>	<p>Elavaid jutustisi inimsoo heategijate elust, kes võivad olla meile kõlblaks eeskujuks: teadusemehi, kunstnikke, kasvatajaid, rahvuskangelasi; Eesti paremaid poegi ja tütreid.</p> <p>Laste arenemisastmele vastavaid ilukirjanduslikke töid ja palasid, mis sisaldavad kõlblalt väärtuslikke inимтүүpe ja mõtteid. Võitlus alaväärtusliku kirjandusega, piltidega (kino). Toimimine lootusringides.</p> <p>Mitmesugused kirjad tuttavaile ja sugulasile.</p> <p>Rahvastik järgmistes maades: Ühendriigid ja Kaanada; Brasiilia, Argentiina ja Tšiile; Põhja-Aafrika; Sahaara; Egiptus; Sudaan ja Kongomaa; Kapimaa; Siber; Tiibet ja Turaan; Hiina ja Jaapan; India; Väike-Aasia ja Araabia; Austraalia.</p> <p>Harjutisi lihtvormilises ehtekirjas.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>	<p>Tähtsamad inimesele ühiselul vajalikud omadused: kohusetunne, enesevalitsemine, ühistunne, ühiskonna töö ja tegevuse hindamine; rõõm teenida oma rahvast ja riiki; nende tunnete selgitamine õpilaste eneste tähelepanekute põhjal elust, kirjandusest, ajaloost. — Teotsemine noorte ettevõtetes: omavahelised ringid, lootusringid.</p> <p>Elukutse küsimusi: missuguseid võimeid nõuavad üksikud tähtsamad elukutsed? missuguseid raskusi ja headusi on ühes või teises elukutses? missugusel alal vajab riik kõige rohkem noori teovõimsaid kodanikke? Kogukond ja selle ettevõtted. Vald, linn, alev; nende korraldus ja ülesanded. — Perekonna ning tema olukorra kindlustamine: abielu, sündimise, surma registreerimine. Maa, tema korraldus ja ülesanded (maakoolides). Riigi ülesanded. Kodanikkude julgeolek — politsei; kaitsevägi. Liiklemis- ja läbikäimisabinõud. — Põhiseadus; riigikodaniku õigused, kohused. Riigikogu; valimiskord: riigikogu korraldus ja ülesanded: seadlusandlus. Valitsus: riigivanem, ministeeriumid. Kohus. Mitmesugused riigivormid.</p> <p>Märkmed raamatute lugemisel; päevaraamatud, telegrammid, lihtsamad asjaajamiskirjad — sooviavaldused, kuulutused, tellimised, saatekirjad jne. Õigekeelsuse sõnaraamatu tarvitamine.</p> <p>Eesti rahvastik. Maakonnad ja tähtsamad asulad. Eestilaadiline kiri.</p> <p>Järgmiste maade rahvastik: Soome, Rootsi, Taani ja Läti; Vene; Poola, Saksa ja Ungari; Inglis- ja Prantsusmaa; Itaalia.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>

Kompleks	III k l a s s	IV k l a s s
<p>IV. Ühiskonna minevik</p>	<p>Lugemiseks on jutustised kodukoha endisest igapäevasest elust; lastekohased rahvalaulud, vanasõnad ja mõistatised; lastekohased eepilise ja eepilis-lüürilise sisuga luuletised.</p> <p>Kohalikke muinasjutte ja vanade inimeste mälestusi möödunud aegade elust.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>	<p>Jutustisi rahva igapäevasest elust minevikus, rahva- ja kunst-muinasjutud, kodumaa kangelaslood; jutustisi Kalevipojast; ilusamaid müüte, legende; loomkangelasi; ilusamaid ja lastekohasemaid rahvalaule, anekdoote, valme, ballade, lugulaule.</p> <p>Ajaloo sissejuhatusena jutustisi lapse perekonna, kooli ja kodukoha elust ühes sekkapõimitud looketega meie vabadussõjast; rahva elu nii maal kui linnas 1—2 inimpõlve tagasi; lookesi kodukoha kaugemast minevikust.</p> <p>Ürgaeg: mis räägib muistsest ajast; jutustisi ürginimese elust ja toiminguid meie kodumaal; kiviaja leide meie kodumaalt; inimene õpib metalle tundma.</p> <p>Eestlaste elust muistisel iseseisvuse-ajal. Sõjaline kaitse vaenlaste vastu. Pilte eestlaste naabrite elust: Soome sugurahvad, venelased, lätlased. — Eestlaste vabadusevõitlus; Lembit; madisepäeva lahing. — Elu lossis ja külas orduajal. Jutustisi Jüriöö mässust. Jutustisi Vene-Liivi sõjast. — Rootsi valitsus eestlaste elu parandamas. Jutustisi suurest Põhjasõjast. Eestlaste elu raskustest Vene valitsuse all pärast Põhjasõda. Eestlased kuulutatakse isiklikult vabaks. Pilik teoorjuseaja talupoja raskesse ellu. Kuidas eestlased ostsid talud päriks. — Pilte ärkamisajast: esimene laulu pidu. Ilmasõja ja Vene revolutsiooni päevilt. Eesti Vabariigi sündimine. Tähtsamaid momente Vabadussõjast. Tartu rahu.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>

Kompleks	V k l a s s	VI k l a s s
<p>IV. Ühiskonna minevik</p>	<p>Süvendav ajaloo kordamine: ürgajast; eestlaste iseseisvuseaja kultuurist; ühiselu korraldusest. —</p> <p>Kreeklased: jutustisi Kreeka muinaskangelasist ja jumalaist; kreeklaste perekonna-elust, tööst ja tegevusest; kunstist; Olümpia mängud; Perikles; rahvakoosolek Ateenas.</p> <p>Aleksander Suure elutegevusest.</p> <p>Roomlased: muinasjutt Rooma rajamisest; jutustised roomlaste perekonna-elust, tööst ja tegevusest, usust; Rooma riigi sõjavägi; jutustisi Rooma riigi elust 1—2 s. p. Kr.; esimeste kristlaste tagakiusamised.</p> <p>Germaanlased: nende elu-olu; rahvaste rändamine. Karl Suure elust ja tegevusest. Keskaja loss, rüütlite elu. Jutustisi elust keskaja kloostri. Jutustisi ristsõdadest. Keskaja linn. Hansa liit.</p> <p>Süvendav kordamine: eestlaste naabrid — skandinaavlaste, vikingid, venelased; eestlaste vabadusevõitlustest ja elust orduajal. — Usupuhastus; Martin Luther. Jesuiidid. Orduriigi langemine.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>	<p>Ajaloo kordamine ja süvendamine: eestlaste elu Rootsi valitsuse ajal; Põhjasõda ja selle tagajärjed. —</p> <p>Jutustisi seisuslikust elust vana korra ajal 18. sajandil, näiteks Prantsusmaal. Valgustusajajärgu ideedest. Prantsuse revolutsioon. Napoleon I. —</p> <p>Pärisorjuse kaotamine Eestis; selle tagajärjed. Teoorjuse-aegse talurahva elu-olu ja ta piiramata kohustused; rahutused; uued talurahva-seadused Aleksander II ajal; päriskohtade omandamine. Väljarändamine; õigeusu levimine. Vallaomavalitsuste reform. Rahvuslik ärkamine. Tõus rahvahariduses: rahvakoolid ja seminarid; keskkool ja ülikool; saksastamine. Fr. R. Kreutzwaldi, J. V. Jannseni, C. R. Jakobsoni elutegevus. Esimene laulupidu ja selle hinnang. Eesti Aleksandri kooli mõtte õhutamise. Venestamisäeg.</p> <p>Tööstuslik revolutsioon Lääne-Euroopas. Linna-kodanluse tõus. Töölisliikumine.</p> <p>1905. a. sündmused. Haridus ja kultuur pärast seda. Tulunduslik tõus.</p> <p>Suurriigid 20. sajandil. Nende poliitilised ja tulunduslikud suhted. (Ilmasõja põhjusi). Ilmasõda. Vene revolutsioon.</p> <p>Eesti lahkumine Vene riigist. Eesti iseseisvuse väljakuulutamise. Saksa okupatsioon. Enamlaste pealting Eestile. Ühistöö ja välisabi. Maa puhastamine vaenlasist. Sõda landeswehr'iga. Tartu rahu. Asutav Kogu; põhiseadus, maaseadus. Eesti Vabariigi lõplik tunnustamine.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>

Kompleks	III k l a s s	IV k l a s s
<p>V. Tulundus ja kultuur</p>	<p>Mida saame kodukoha maapõuest: kruusaaugul, liivaaugul või paemurrus; lubjaahi; telliskivitehas. Põllukivi prügitus- ja ehitusmaterjalina.</p> <p>Haridustööst: koolid, raamatukogud, seltsid; ühissettevõtted.</p> <p>Hoolitsemine rahva tervise eest: arstid, apteek, haigemaja.</p> <p>Laulupäev. Teisi tähtsamaid pühi; vanarahva kommetest nende puhul.</p> <p>Mõistliku ajaviite võimalustest: teater, kino.</p> <p>Looduse ärkamine kevadel: joonistada puhkevaid pungi, noori lehti, õisi, rukkipõldu, tõuvilja orast, kevade lilli jne.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>	<p>Kodumaa rahva tööalad.</p> <p>Raudteede ehitamine. Vabrikud ja linnad. Kergemaid dramaatilisi töid — lastenäidendeid, rahvatükke.</p> <p>Joonestamine: harjutisi joonlaua, kolmnurga, sirkli ja joonimissule tarvitamises.</p> <p>Looduse ärkamine kevadel: joonistada puhkevaid pungi, noori lehti, õisi, rukkipõldu, kevadisi töid põllul.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.</p>

Kompleks	V k l a s s	VI k l a s s
<p>V. Tulundus ja kultuur</p>	<p>Suured leiutised ja avastised: püssirohi; kompas; Gutenberg — trükikunsti leiutaja; Kolumbus. Leiutiste ja avastiste tähtsus.</p> <p>Kodumaa loodusevaradest ja nende kasutamisest: tähtsamaid ehitusematerjale kodumaa põuest; tööstuses tähtsamaid loodusevarasid — küttaaineid ja metalle. Õppekäigud.</p> <p>Tulundus ja kultuur järgmistes maades: Ühendriigid ja Kaanada; Brasiilia, Argentiina ja Tšiile. Kokkuvõtte Ameerikast. — Põhja-Aafrika; Sahaara; Egiptus; Sudaan ja Kongomaa; Kapimaa. Kokkuvõtte Aafrikast. — Siber; Tiibet ja Turaan; Hiina ja Jaapan; India; Väike-Aasia ja Araabia. Kokkuvõtte Aasiast. — Austraalia tulunduslikud ja kultuurilised olud.</p> <p>Jutustisi kuulsatest uurimisreisudest ühenduses vastavate maade käsitlesega.</p> <p>Joonestamisharjutisi.</p> <p>Noa-, saetööd ja kergemaid töid hõõvelpingil mitmesuguste riistadega. Töid mitmesugusest aimest.</p> <p>Elu aias, põllul, metsas kevadel: kooliaias (linnas) — mullapinna ehitus, väetisainete tarvitamine, kahjureid aias ja võitlus nende vastu, tööd aias; põllul (maal) — rukkipõld kevadel, mullapinna ehitus, väetisainete tarvitamine; metsas männi õitsmine; kahjureid metsas, võitlus nende vastu. — Õppekäigud ja nendega seotud ainekäsitus.</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>	<p>Eesti haridustöö, hoolekanne. Suuremate linnade ettevõtted (linnakoolides). Koolid. Õiguslik kord. Riigi sissetulekud ja väljaminekud. (Õpilastele, kes ei õpi võõrkeelt, — lisatöö lhk. 32 «Algk. õppekavad»).</p> <p>Eesti Vabariigi tähtsamaid kultuurilisi saavutisi.</p> <p>Looduse jõude inimese kultuureluu teenistuses: õhk ja vesi — õhurõhu ja tuulejõu kasutamisest; veejõu kasutamisest; vesi ja õhumeri liikumisteedena.</p> <p>Soojuse-energia kasutamisest: aurumasin; soojuse allikaid. Elektrivoolu tarvitamisest; elekter looduses; magnetism. Mehaanilise jõu kasutamisest igapäevastel tööriistadel ja lihtsamail masinail. Keemilise jõu kasutamisest igapäevases elus, maal — põllunduses, linnas — tähtsamail tööstusaladel.</p> <p>Eesti tulunduslikud olud ja vaimline kultuur.</p> <p>Tulundus ja kultuur järgmistes maades: Soome, Rootsi, Taani ja Läti; Vene; Poola, Saksa ja Ungari; Inglismaa ja Prantsusmaa; Itaalia. Kokkuvõtte Euroopast.</p> <p>Ühiskondlikke suhteid kodukoha looduse taime- ja loomariigis: vaatlusi ja kokkuvõtteid — umbrohud aias ja põllul, nende hävitamine; söödikuid ja haigusi loomadel ja taimedel; kaasabi ühiskonna liikmete keskel; võitlus metsas valguse, õhu, toidu ja eluaseme pärast.</p> <p>Joonestamisharjutisi. Lihtsajooneline ehtekiri. Poistele: kergeid praktilisi puutöid mitmesuguste riistadega; kombineeritud töid mitmesuguse aine tarvitamisega. (Õpilastele, kes ei õpi võõrkeelt, sama kava laiemas ulatuses uute töövõtete sissetoomisega; peale selle lisatöid lhk. 36 «Algk. õppekavad»).</p> <p>Lisa: matemaatilisi ja keelelisi harjutisi. Kirjandust.</p>

Õppekava kollektiivseks läbitöötamiseks. Tab. XII.

III klass

Usuõpetus. (Kõik, erandita)

Emakeel. Keeletunde arendamine kõnelemisel, lugemisel ja harjutamisel. Aineks on ühe- ja kahekordne täht sõna lõpul; -b-, -d-, -g- s-tähe ees; koma sõnade sest, et, seepärast et, mis, kes, kus ees lausete vahel. Harjutisi kirjatöodes ettetulevate vigade kõrvaldamiseks. Kõige lihtsamate tuletusnähtuste vaatlemine ja kasutamine.

Matemaatika. Arvud sajast tuhandeni. Arvusüsteemi mõiste laiendamine üle tuhande: tuhandelise ja kümnetuhandelise mõiste. Arvude kirjutamine, nende liitmine ja lahutamine samas ulatuses. Täisarvude korrumine kuni kolmekohalise arvu korrumamiseni kahekohalise arvuga ühes vastavate jagamisjuhtudega. Arvusüsteemi laiendamine kümnendikkude ja sajandikkudega. Kümnendikkude ja sajandikkude kirjutamine koma abil, eriti mõõtmissaadustes; nende liitmine ja lahutamine. Tutvumine lihtsamate murdudega: $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{12}$, $\frac{1}{16}$ ja nende kordsed.

Kujutamine: vesivärvidega katmise võtted.

Laulmine. (Kõik, erandita)

Võimlemine ja tervishoid. (Kõik, erandita)

IV klass

Usuõpetus. (Kõik, erandita)

Emakeel. Tegelik tutvumine käänd-, pöörd- ja abisõnadega. Lühikese, pika ja ülipika hääliku õieti hääldamine ja märkimine kirjas. Tutvumine nõrga ja tugeva astmega käänd- ja pöördõnades, kusjuures tuleb eriti vaadelda ja harjutada sõnatüüpe: jõgi, kukk, õnnelik, jätma, lugema, õppima, kukkuma. Eriti tuleb vaatlusele võtta: kk-k, k-g, pp-p, p-b, tt-t, t-d; i, u, ü, teisenemine e:ks, o:ks, ö:ks; -t- ja -d- s-tähe ees pöördõnades, -ja- tegijanime lõpul ja -i-selle ees; -i- abisõna lõpul; liide -gi, -ki. Aluse ja öeldise tegelik tundmaõppimine. Jutumärkide, kaksikpunkti, suure algustähe, koma, hüüu- ja küsimärgi tarvitamine otseses kõnes, koma koondlauses ja lauserinnas.

Kirjandite ettekanne ja arvustus.

Harjutusi kirjandites sagedamini esinevate vigade ja puuduste kõrvaldamiseks. Lihtsamate tuletusnähtuste ja sõnade tähenduse vaatlemine.

Matemaatika. Arvusüsteemi mõiste laiendamine: a) sajatuhandelise, miljoni ja miljardi mõiste; b) tuhandiku mõiste. Arvude kirjutamine samas ulatuses. Täisarvude ja kümnendmurdude liitmine ja lahutamine. Täisarvude ja kümnendmurdude korrumine ja jagamine täpsusega 0,1; 0,01; 0,001. Protsendi mõiste. Murrud: 2-, 3-, 4-, 5-, 6-, 7-, 8-, 9-, 10-, 12- ja 16-dikud; nende lühendamine ja laiendamine, avaldamine samanimelistes osades, suuruste võrdlemine, liitmine ja lahutamine; osa leidmine tervest ja terve leidmine osa järgi.

Töötamine aias — olude kohaselt.

Laulmine. (Kõik, erandita)

Võimlemine ja tervishoid. (III kl. kava kõik, erandita).

V k l a s s

Usuõpetus. (Kõik, erandita)

Emakeel. Kõne- ja jutustamisharjutused ühenduses lugemis-
paladega ja kirjanditega. Laste arenemisastmele vastavaid ilu-
kirjanduslikke töid ja palasid, sidumata ja seotud kõnes; kunsti-
väärtuslikke reaal-ainelisi palasid. — Nõrk ja tugev aste, eriti
sõnatüüpides: mõte, aken, võti, hakkama, mõtlema. Eriti tuleb
vaatlusele võtta: -t ja -d ainsuse osastava lõpul; te ja de mit-
muses; -i, -id, -sid mitmuse osastava lõpul. Sõnade kokkukirju-
tamine — harilikud juhud. Laiend lauses. Koma lausepõimis.
Tuletus- ja tähendusõpetuse jätkamine.

Kirjandite ettekanne ja arvustus.

Matemaatika. Arvutamistehnika: tehted täisarvudega ja
kümnenmurdudega; tehted harilikkude murdudega. Aritmeetilisi
tehteid valitsevate põhiseaduste rakendamine arvutamise lihtsus-
tamiseks. Harilikkude murdude väljendamine kümnenmurdudes
täpsusega 0,1; 0,01; 0,001. Protsentiarvutamine: protsendi leid-
mine antud arvust ja arvu leidmine antud protsendi järgi. Ruut-
ja kuupjuure määramine katsumise teel. — Rööpküliku, täisnurkse
ja võrdhaarse trapetsi, üldise nelinurga ja korrapärase hulknurga
pindala arvutamine. Mitmetahuline püstprisma; eriti juhud, kus
põhjaks on rööpkülik, täisnurkne ja võrdhaarne trapets või kor-
rapärane hulknurk. Prisma pinnalaotus ja pind. Prisma ruumala.
Silinder, tema pinnalaotus. Ringjoone pikkus ja ringi pindala.
Silindri pind- ja ruumala.

Töötamine aias — olude kohaselt.

Laulmine. (Kõik, erandita)

Võimlemine ja tervishoid. (Kõik, erandita, samuti rah-
vatantsud)

Võõrkeel. (Kõik, erandita)

VI k l a s s

Usuõpetus. (Kõik, erandita)

Emakeel. Kõne- ja jutustamisharjutused ühenduses lugemis-
paladega ja kirjanditega. Laste arengu kohaseid ilukirjanduslikke
töid ja palasid sidumata ja seotud kõnes; kunstiväärtuslikke rea-
aal-ainelisi palasid. — Keeleharjutusi ühenduses kõnega ja kirjan-
ditega keeleoskuse süvendamiseks. Hääliku-, vormi- ja lause-
õpetuse lühike kokkuvõte, kuivõrt see on vajalik õigeks kõne-
lemiseks ja kirjutamiseks: liht-, liit-, täis-, kaas-, lühike, pikk, üli-
pikk häälik; ühe-, kahekordne täht; tugev, nõrk aste; käänd-,
pöörd- ja abisõna tegelik tundmine ilma liigituseta; käänamine
ja pööramine tüüpsõnade põhjal; lauseliikmed: alus, öeldis, lai-
end ilma liigitusteta; üte, kiilosa; jutustav, hüüd-, küsiv, käskiv
lause; otsene kõne; lihtlause, koondlause, lauserind ja lause-
põim. — Tuletus- ja tähendusõpetuse süvendamine. Võõrsõnade
eestistamisi. Õigekirjutusõpetuse kordamine, süvendamine ja täien-
damine kirjandite alusel, neis esinevate vigade seletusel ja pa-
randusel ning õigekirjutusõpetuse lühike kokkuvõte. Kirjandite
ettekanne ja nende arvustus.

Matemaatika. Rahandusmatemaatika elemendid: hoiu-
summa, osatäht, tsekk; laen, veksel. Statistiliste andmete kuju-
tamine. Täht arvu tähisena. Tähtavaldised, avaldiste numbrilised
väärtused, nende tabelid ja diagrammid. — Suuruste olenevuse
mõiste. Võrdeline ja pöördvõrdeline olenevus. Korrapärase pü-
ramiidi ja tema pinnalaotus; püramiidi külgpind. Koonus ja tema
pinnalaotus; koonuse külgpind. Püramiidi ja koonuse ruumala. —
Täisnurkse kolmnurga põhivalem: Pythagorase lause. — Kujude
sarnasus. Suurendamine ja vähendamine. Pikkuse ja pindalade
kaudne mõõtmine vähendatud joonise abil. Maa-alade plaanista-
mine. — Sirgjoonte rist- ja kaldseis tasapinna suhtes. Kalde suu-
ruse mõõtmine. Tasapinna vastastikune kalle.

Töötamine aias — olude kohaselt.

Laulmine. (Kõik, erandita)

Võimlemine ja tervishoid. (V kl. kava kõik, erandita)

Võõrkeel. (Kõik, erandita)

V k l a s s

Usuõpetus. (Kõik, erandita)

Emakeel. Kõne- ja jutustamisharjutused ühenduses lugemis- paladega ja kirjanditega. Laste arenemisastmele vastavaid ilu- kirjanduslikke töid ja palasid, sidumata ja seotud kõnes; kunsti- väärtuslikke reaal-ainelisi palasid. — Nõrk ja tugev aste, eriti sõnatüüpides: mõte, aken, vöti, hakkama, mõtlema. Eriti tuleb vaatlusele võtta: -t ja -d ainsuse osastava lõpul; te ja de mit- muses; -i, -id, -sid mitmuse osastava lõpul. Sõnade kokkukirju- tamine — harilikud juhud. Laiend lauses. Koma lausepõimis. Tuletus- ja tähendusõpetuse jätkamine.

Kirjandite ettekanne ja arvustus.

Matemaatika. Arvutamistehnika: tehted täisarvudega ja kümnendmurdudega; tehted harilikkude murdudega. Aritmeetilisi tehteid valitsevate põhiseaduste rakendamine arvutamise lihtsus- tamiseks. Harilikkude murdude väljendamine kümnendmurdudes täpsusega 0,1; 0,01; 0,001. Protsentiarvutamine: protsendi leid- mine antud arvust ja arvu leidmine antud protsendi järgi. Ruut- ja kuupjuure määramine katsumise teel. — Rööpküliku, täisnurkse ja võrdhaarse trapetsi, üldise nelinurga ja korrapärase hulknurga pindala arvutamine. Mitmetahuline püstprisma; eriti juhud, kus põhjaks on rööpkülilik, täisnurkne ja võrdhaarne trapets või kor- rapärane hulknurk. Prisma pinnalaotus ja pind. Prisma ruumala. Silinder, tema pinnalaotus. Ringjoone pikkus ja ringi pindala. Silindri pind- ja ruumala.

Töötamine aias — olude kohaselt.

Laulmine. (Kõik, erandita)

Võimlemine ja tervishoid. (Kõik, erandita, samuti rah- vatantsud)

Võõrkeel. (Kõik, erandita)

VI k l a s s

Usuõpetus. (Kõik, erandita)

Emakeel. Kõne- ja jutustamisharjutused ühenduses lugemis- paladega ja kirjanditega. Laste arengu kohaseid ilukirjanduslikke töid ja palasid sidumata ja seotud kõnes; kunstiväärtuslikke rea-aal-ainelisi palasid. — Keeleharjutusi ühenduses kõnega ja kirjan- ditega keeleoskuse süvendamiseks. Hääliku-, vormi- ja lause- õpetuse lühike kokkuvõte, kuivõrt see on vajalik õigeks kõne- lemiseks ja kirjutamiseks: liht-, liit-, täis-, kaas-, lühike, pikk, üli- pikk häälik; ühe-, kahekordne täht; tugev, nõrk aste; käänd-, pöörd- ja abisõna tegelik tundmine ilma liigitusega; käänamine ja pööramine tüüpsõnade põhjal; lauseliikmed: alus, öeldis, lai- end ilma liigitusteta; üte, kiilosa; jutustav, hüüd-, küsiv, käskiv lause; otsene kõne; lihtlause, koondlause, lauserind ja lause- põim. — Tuletus- ja tähendusõpetuse süvendamine. Võõrsõnade eestistamisi. Õigekirjutusõpetuse kordamine, süvendamine ja täien- damine kirjandite alusel, neis esinevate vigade seletusel ja pa- randusel ning õigekirjutusõpetuse lühike kokkuvõte. Kirjandite ettekanne ja nende arvustus.

Matemaatika. Rahandusmatemaatika elemendid: hoiu- summa, osatäht, tsekk; laen, veksel. Statistiliste andmete kaju- tamine. Täht arvu tähisena. Tähtavaldised, avaldiste numbrilised väärtused, nende tabelid ja diagrammid. — Suuruste olenevuse mõiste. Võrdeline ja pöördvõrdeline olenevus. Korrapärase pü- ramiidi ja tema pinnalaotus; püramiidi külgpind. Koonus ja tema pinnalaotus; koonuse külgpind. Püramiidi ja koonuse ruumala. — Täisnurkse kolmnurga põhivalem; Pythagorase lause. — Kujude sarnasus. Suurendamine ja vähendamine. Pikkuse ja pindalade kaudne mõõtmine vähendatud joonise abil. Maa-alade plaanista- mine. — Sirgjoonte rist- ja kaldseis tasapinna suhtes. Kalde suu- ruse mõõtmine. Tasapinna vastastikune kalle.

Töötamine aias — olude kohaselt.

Laulmine. (Kõik, erandita)

Võimlemine ja tervishoid. (V kl. kava kõik, erandita)

Võõrkeel. (Kõik, erandita)

Kompleks	Teemad	Alateemad ja tööjuhiste nr. nr.	III klassi alateemad	IV klassi alateemad
I Kompleks: Maa, meie toitja	1. Teema:		Kõige lähem koduloodus ja selle ilu	
		1.	Kodukoha taimestik sügisel: vaatlused ja kirjeldused. Taimede joonistamine värvides. Mispärast lehtede värvid muutuvad? Voolimine (seened). Esemete tehnoloogia: niined, laastud, õled, paber, papp. Punumistööd ja papptööd algavad.	1. Elu juurviljaaias sügisel: kirjeldus. Juurviljade joonistamine. — Juurvilja saagi arvutamine. Ristkülik, ruut. Nende pindala. Kirjand: «Väikeste loomade varjupaigad ja talveuni».
		2.	Kodukoha loomastik: vaatlused ja kirjeldused. Loomade joonistamine värvides. Voolimine. Kuidas loodus valmistub talveunele. Esemete tehnoloogia: vill, lõngad, riie. Riide- ja lõngatööd algavad.	2. Elu puuviljaaias sügisel: Kirjeldus. Puuviljade joonistamine. Puuvilja saagi arvutamine. Kolmnurk, tema pindala. Kirjand: «Lehtede varisemine».
		3.	Kodukoha maapind: pinnavormid, nende kirjeldus. Mõõtmine sammudega, joonistamine, voolimine. Mispärast näed mäekünkalt kaugemale kui orust? Käsitööd jätkuvad.	3. Elu õues ja lilleaias sügisel: kirjeldus. Sügislillede joonistamine. Kirjand: «Lindude minek». Risttahuk, kuup; nende ruumala.
		4.	Siseveed: seisev ja jooksev vesi, kirjeldus. Oja, jõe mõõtmine sammudega kodukoha piiris, joonistamine, jooksva vee tegevuse kirjeldus. Mispärast ei voola oja või jõgi vastupidi? Sirglõik ja selle mõõtmine mõõtpuuga ja mõõtpaelaga. Joogivesi. Käsitööd jätkuvad.	4. Elu põllul sügisel: kirjeldus. Kartuli joonistamine. Juurvilja ja kõrsvilja saagi arvutamine ja kujutamine diagrammidega, hl, m ³ , sentner, tonn. Pinna mõõtmine: a (aar), ha, km ² . Kirjand: «Maa ja vetekogude külmumine».
		5.	Rühmatöö: põllupind — analüüs. Iga rühm õiendab ülesande eraldi. Isoleeritud töö: kuidas kasutatakse maapinda: põld, heinamaa, karjamaa, mets, soo. Maastiku joonistamine. Mispärast peab põllupinna koosseisu tundma? Kergemaid töid mitmesugusest ainest.	5. Rühmatöö: väetiskatsete tulemusi: arvutamine. Tulemuste kujutamine diagrammidega. Isoleeritud töö: punumistööd.
		6.	Inimesed kodus. Koduste tööde kirjeldus. Illustreeriv joonistamine. Trükkimine koriga. Muustrite joonistamine ja lõikamine. Käsitööd jätkuvad.	6. Rühmatöö: koduloomad ja linnud. Nende joonistamine; tulunduslik tähtsus arvudes ja diagrammides. Lihamürgitus.
				7. Parasiidid elumajas. Võitlus nende vastu. Poistele: kepp-, noa-, ja vineertöid. Tütarl.: lõngast nõõp, nõõbiauk; niplamise algvõtted.
				8. Elu vees. Kalade esindaja. Poistele: töid mitm. ainest. Tütarl.: kudumistöid. Kalamürgitus.
	2. Teema:		T e i n e k o d u — k o o l	
		7.	Tee kodust kooli (pea-ilmakaarte alusel). Kirjeldus ja joonistamine. Kui pikk on see tee? Kui kaua käid jala? Kui kaua sõidad hobusega? Ajamõisted: sekund, minut, tund, päev-öö, nädal. Käsitööd jätkuvad.	9. Kooli õu: kirjeldus. Jutusta töödest, mis oled teinud või mis oled näinud, tehtavat kooli õues. Millega on seda ilustatud? Papptööd. Kolmetahuline püstprisma, tema ruumala.
		8.	Rühmatöö: klassitoa plaan ja mõõtkava (Iga rühm eraldi). Isoleeritud töö: Kavas ettenähtud ruumkujud ja pindala. Mõõdud: m ² , dm ² , cm ² , mm ² , dm ³ , cm ³ . Täisnurk, nurklaud. Ristjoon, nurkrist. Rööpseis. Rõhtsuund, vesilood. Püstsuund, loodlaud. Kergemaid töid mitmesugusest ainest.	10. Kooliruumide korrashoid ja ilustamine. Kirjelda kuidas seda tehakse ja kes seda teeb. Keelelisi harjutisi. Käsitööd jätkuvad.
		9.	Kooli õue ja ümbruse plaan silma järgi. Matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.	
		10.	Kodumaa kaardi lugemine. Matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.	

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	III klassi alateemad	IV klassi alateemad	
I Kompleks: Maa, meie toitja	1. Teema:		Kõige lähem koduloodus ja selle ilu		
		1.	Kodukoha taimestik sügisel: vaatlused ja kirjeldused. Taimede joonistamine värvides. Mispärast lehtede värvid muutuvad? Voolimine (seened). Esemete tehnoloogia: niined, laastud, õled, paber, papp. Punumistööd ja papptööd algavad.	1. Elu juurviljaaias sügisel: kirjeldus. Juurviljade joonistamine. — Juurvilja saagi arvutamine. Ristkülik, ruut. Nende pindala. Kirjand: «Väikeste loomade varjupaigad ja talveuni».	
		2.	Kodukoha loomastik: vaatlused ja kirjeldused. Loomade joonistamine värvides. Voolimine. Kuidas loodus valmistub talveunele. Esemete tehnoloogia: vill, lõngad, riie. Riide- ja lõngatööd algavad.	2. Elu puuviljaaias sügisel: Kirjeldus. Puuviljade joonistamine. Puuvilja saagi arvutamine. Kolmnurk, tema pindala. Kirjand: «Lehtede varisemine».	
		3.	Kodukoha maapind: pinnavormid, nende kirjeldus. Mõõtmise sammudega, joonistamine, voolimine. Mispärast näed mäekünkalt kaugemale kui orust? Käsitööd jätkuvad.	3. Elu õues ja lilleaias sügisel: kirjeldus. Sügislillede joonistamine. Kirjand: «Lindude minek». Risttahuk, kuup; nende ruumala.	
		4.	Siseveed: seisev ja jooksev vesi, kirjeldus. Oja, jõe mõõtmine sammudega kodukoha piiris, joonistamine, jooksva vee tegevuse kirjeldus. Mispärast ei voola oja või jõgi vastupidi? Sirglõik ja selle mõõtmine mõõtpuuga ja mõõtpaelaga. Joogivesi. Käsitööd jätkuvad.	4. Elu põllul sügisel: kirjeldus. Kartuli joonistamine. Juurvilja ja kõrsvilja saagi arvutamine ja kujutamine diagrammidega, hl, m ³ , sentner, tonn. Pinna mõõtmine: a (aar), ha, km ² . Kirjand: «Maa ja vetekogude külmumine».	
		5.	Rühmatöö: põllupind — analüüs. Iga rühm õiendab ülesande eraldi. Isoleeritud töö: kuidas kasutatakse maapinda: põld, heinamaa, karjamaa, mets, soo. Maastiku joonistamine. Mispärast peab põllupinna koosseisu tundma? Kergemaid töid mitmesugusest aineist.	5. Rühmatöö: väetiskatsete tulemusi: arvutamine. Tulemuste kujutamine diagrammidega. Isoleeritud töö: punumistööd.	
		6.	Inimesed kodus. Koduste tööde kirjeldus. Illustreeriv joonistamine. Trükkimine koriga. Mustrite joonistamine ja lõikamine. Käsitööd jätkuvad.	6. Rühmatöö: koduloomad ja linnud. Nende joonistamine; tulunduslik tähtsus arvudes ja diagrammides. Lihamürgitus.	
				7. Parasiidid elumajas. Võitlus nende vastu. Poistele: kepp-, noa-, ja vineertöid. Tütarl.: lõngast nõop, nõobiauk; niplamise algvõtted.	
				8. Elu vees. Kalade esindaja. Poistele: töid mitm. aineist. Tütarl.: kudumistöid. Kalamürgitus.	
		2. Teema:		T e i n e k o d u — k o o l	
			7.	Tee kodust kooli (pea-ilmakaarte alusel). Kirjeldus ja joonistamine. Kui pikk on see tee? Kui kaua käid jala? Kui kaua sõidad hobusega? Ajamõisted: sekund, minut, tund, päev-öö, nädal. Käsitööd jätkuvad.	9. Kooli õu: kirjeldus. Jutusta töödest, mis oled teinud või mis oled näinud, tehtavat kooli õues. Millega on seda ilustatud? Papptööd. Kolmetahuline püstprisma, tema ruumala.
			8.	Rühmatöö: klassitoa plaan ja mõõtkava (Iga rühm eraldi). Isoleeritud töö: Kavas ettenähtud ruumkujud ja pindala. Mõõdud: m ² , dm ² , cm ² , mm ² , dm ³ , cm ³ . Täisnurk, nurklaud. Ristjoon, nurkrist. Rööpseis. Rõhtsuund, vesilood. Püstsuund, loodlaud. Kergemaid töid mitmesugusest aineist.	10. Kooliruumide korrashoid ja ilustamine. Kirjelda kuidas seda tehakse ja kes seda teeb. Keelelisi harjutisi. Käsitööd jätkuvad.
			9.	Kooli õue ja ümbruse plaan silma järgi. Matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.	
			10.	Kodumaa kaardi lugemine. Matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.	

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	III klassi alateemad	IV klassi alateemad
I Kompleks: Maa, meie toitja	3. Teema:		K o d u m a a l o o d u s j a i l u.	
		11.	Eesti maapind. Illustreeritakse lauludega, nagu «Minge üles mägedele» j. t. Jutustised mägedest. Diagrammid. Läbilõiked. Käsitööd jätkuvad.	11. Koduvalla loodus ja pinnavormid. Koduvalla kaardi joonistamine trükitud kaardivõrgul.
		12.	Eesti siseveed. «Emajõe sünd» ja teised muinasjutud. Illustreeriv joonistamine. Diagrammid. Keelelisi harjutusi.	12. Kodumaakonna loodus ja pinnavormid. Kodumaakonna kaardi joonistamine trükitud kaardivõrgul.
		13.	Eesti põllupind. «Ei hõbedat, kulda». Jutustised Eesti talust oma elamuste, mälestiste või piltide põhjal. Keelelisi harjutusi.	13. Reisikirjeldusi kodumaalt. Illustreeriv joonistamine.
		14.	Eesti taimestik. «Ei seedrid, ei palmid». Jutustised Eesti talust oma elamuste, mälestiste või piltide põhjal. Keelelisi harjutusi.	14. Looduspilte Eestist. Kuhu tahaksid õppereisi ette võtta? mis-päras? kuidas sinna pääseda ja kui palju maksab reis?
		15.	Eesti loomastik. «Oh kui rasked on mu päevad». Jutustised Eesti talust oma elamuste, mälestiste või piltide põhjal. Keelelisi harjutusi.	
		16.	Eesti rahvastik. Õige lühidalt, sest see alateema tuleb põhjalikumale käsitlusele IV kompleksis: «Ühiskond». Käsitööd jätkuvad.	
	4. Teema:			Naabermaade loodus.
				15. Looduspilte naabermaadest: Soomest, Rootsist, Lätist, Venest, Sak-samaast, Inglismaast.

I Huvikompleksi teemad ja alateemad.

Tab. XV.

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	V klassi alateemad	VI klassi alateemad
I Kompleks: Maa, meie toitja	1. Teema:		Kõige lähem koduloodus ja selle ilu	
		1.	Elu põllul sügisel: Kirjeldus. Taimi (näit. rukis) ja loomi põllul. Elamus- ja fantaasiakirjandid. Tungalterad.	1. Poistele: põlluharimisviisid ja kokku-võtted katsetest väetisainetega. Tütarl.: köögiviljaaia korraldamine. Mõlemaile: tar-beasjade kompositsioon ühes ilustustega.
		2.	Rühmatöö: elu metsas sügisel: kirjeldus. Väärtuslikumad puuliigid. Marjad. Sam-malkate. Seeni. Loomi ja linde. Loodus-kaitses põhimõtteid. Mürgiseid seeni. Isoleer. töö: Elamus- ja fantaasiakirjandid.	2. Rühmatöö: Poistele: maapinna loodi-mine. Tütarl.: tegelikud tööd aias. Iso-leer. töö: Matemaatilisi harjutusi.
		3.	Inimese seedimisorganid ja nende tervishoid. Seedimisorganite joonistamine. Poistele punumistõid, tütarl. riide- ja lõngatõid. Kirjandust.	3. Kodulindude ja loomade kasvatamine. Harjutis segakompositsioonis. Toiduma-terjali hoidmise viisid.
		4.	Inimkeha toitumine. Tähtsamad toiduained ja nende tarvita-mine. Vesi — ainete lahustajana. Joogivesi. Konna või kala vereringvoolu vaatlusi mik-rooskoobi all. See on eeltöök 28. alatee-male, kus hilissügisel tõttu neid loomi elu-salt raske saada.	4. Inimese luukond, lihaskond, ergukava. Nende tervishoid. Keelelisi harjutusi.
				5. Maitmine, haistmine, kompimine. Mee-leriistade tervishoid. Keelelisi harjutusi.
				6. Pärilikkus ja tõutervis. Asjade joonistamine perspektiivis. Ülesandeid kirjandusest.

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	V klassi alateemad	VI klassi alateemad
I Kompleks: Maa meie toitja	2. Teema:		T e i n e k o d u — k o o l	
		5.	Algmõisteid taime sisemisest ehitusest. Mikroskoobilisi vaatlusi. Taimeraku joonistamine. Keelelisi harjutisi. Kirjandust.	7. Nakkushaigusi. Nende põhjusi ja võitlus nendega. Matemaatilisi harjutisi.
		6.	Rohelise taime elutegevus. Katseid ja vaatlusi klassis ja kooliaias. Juurvilja ja loomade esindajaid kooliaias sügisel. Lillede joonistamine. Toalillede kasvatamine. Kirjandust.	8. Kahjulikud mõjud ja võitlus nendega. Ülesandeid kirjandusest.
		7.	Võitlus alkoholiga, tubakaga, ebapuhtusega sõnas, nautimishimuga. Koolimaja ja õue joonistamine perspektiivselt (külmal ajal selle asemel — klas-sitoo perspektiivne joonistamine).	9. Kirjelda täiesti tervet inimest. Kirjelda internaadi elu. Asjade gruppide joonistamine perspektiivis.
	3. Teema:		K o d u m a a l o o d u s j a i l u	
		8.	Elamus- ja fantaasiakirjandid. (Kirjandite ettekanne ja arvustus kollektiivses klassis). Matemaatilisi harjutisi.	10. Ülevaade kogu Eestist. Elamus- ja fantaasiakirjandite jätkamine. Harjutisi segakompositsioonis. Ülesandeid kirjandusest.
	4. Teema:		K a u g e t e m a a d e m a a p i n d j a l o o d u s	
		9.	Ühendriikide ja Kaanada maapind ja loodus. Vastavate kaartide joonistamine. Poegl. punumistõid, tütarl. kudumistõid.	11. Läti ja Taani pinnachitus ja loodus. Poegl.: puu- ehk rauatõid. Tütarl.: riide- ja lõngatõid — eestilaadilisi. Kaartide joonistamine.
		10.	Brasiilia, Argentiina ja Tšiile maapind ja loodus. Vastavate kaartide joonistamine. Poegl. käsitõid jätkuvad. Tütarl. suka nõelumine, riide ja pesu paikamine.	12. Soome ja Rootsi pinnachitus ja loodus. Poegl. käsitõid jätkuvad. Tütarl.: eestilaadilisi pisteid. Kaartide joonistamine.
		11.	Põhja-Aafrika ja Sahaara maapind ja loodus. Vastavate kaartide joonistamine. Poegl. käsitõid jätkuvad. Tütarl. pilutamine. Kus kasvatatakse puuvilla kõige rohkem maailmas?	13. Vene pinnachitus ja loodus. Poegl. käsitõid jätkuvad. Tütarl.: märkimine kahekordsel ristpistel. Kaardi joonist.
	12.	Egiptuse, Sudaani ja Kongomaa maapind ja loodus. Vastavate kaartide joonistamine. Käsitõid jätkuvad.	14. Poola, Saksa ja Ungari pinnachitus ja loodus. Kaartide joonistamine. Poegl. käsitõid jätkuvad. Tütarl.: pesulõikude joonistamine.	
	13.	Kapimaa maapind ja loodus. Vastava kaardi joonistamine. Matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.	15. Inglismaa ja Prantsusmaa pinnachitus ja loodus. Kaartide joonistamine. Poegl. käsitõid jätkuvad. Tütarl.: pesu õmblemine ja ilustamine. Õmblusmasinaga ümberkäimine.	
	14.	Siberi, Tiibeti ja Turaani maapind ja loodus. Vastavate kaartide joonistamine. Kõige sügavam järv maailmas? Eestis?	16. Itaalia pinnachitus ja loodus. Kaardi joonistamine. Poegl. käsitõid jätkuvad. Tütarl.: pesupesemine, triikimine ja kokkupanemine.	
	15.	Hiina ja Jaapani maapind ja loodus. Vastavate kaartide joonistamine.		
	16.	India maapind ja loodus. Vastava kaardi joonistamine. Käsitõid jätkuvad.		
	17.	Väike-Aasia ja Araabia maapind ja loodus. Vastavate kaartide joonistamine. Käsitõid jätkuvad.		
	18.	Austraalia maapind ja loodus. Austraalia kaardi joonistamine. Missugune puu kasvab kõige kõrgemaks maailmas?		
			Märkus: maakaardid joonistatakse trükitud kaardivõrgul, kuni lapsed teise kompleksi kestes õpivad võrgustikku ise joonistama.	

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	III klassi alateemad	IV klassi alateemad	
Valgus ja värvid looduses					
II Kompleks: Päike ja õhk	1. Teema:				
		17.	Valguse allikaid. Valguse tähtsus looduses. Liigse valguse oht. Matemaatilisi harjutisi.	16. Taevavõlv, päikese tõus ja loojang. Illustreeriv joonistamine. Käsitööd jätkuvad.	
		18.	Päikese päevatee. Varju mõõtmine. Illustreeriv joonistamine. Matemaatilisi harjutisi. Käsitööd jätkuvad.	17. Vaatepiir, ilmakaarestik (joonistada). Matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.	
		19.	Vikerkaare värvid (päikese spektrum). Katsed klaasprismaga. Kirjuta üles nähtavate värvide järjekord ja illustreeri vesivärvidega. Muinasjutte vikerkaarest.	18. Kuu teekond joonistada, ühes kuu faasidega. Matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.	
		20.	Rühmatöö: Ilmakaared põhjalikumalt. Klassitöö plaani täiendada ilmakaarte märkimisega. Kompass. Kuidas taskukella abil leida lõunakaart. Missugused põhjakaare tunnused on metsapuudel, kividel?	19. Kaardimõõdu järgi jõgede pikkuse, linnade vahekauguste, raudteede pikkuse jne. mõõtmine.	
		21.	Kuunähted. Illustreeriv joonistamine. Muinasjutte kuust. Keelelisi harjutisi.	20. Maastiku reljeefsed kujutlused: kõrgendik, madalik, jõgi, järv, meri, linn.	
		22.	Tähtkujud: Vanker, Põhjanaan, Koot, Reha. Illustreeriv joonistamine. Muinasjutte nendest.	21. Joonistamisharjutisi heledalt tumedale ja üleminekuks värvist värvi.	
		23.	Kalender. Pööripäevad, millal? Kõige lühem ja kõige pikem päev — millal? Mispäras?	22. Värvide kooskõla. Värvide tabel. Keelelisi harjutisi.	
		24.	Aasta, kuud. Lisapäeva aasta. Päevade arv igas kuus. Ajaarvamise harjutisi.	23. Ilustuste kokkuseadmine tuttavatest motiividest. Sirg- ja kõverpinnaliste asjade joonistamine.	
		25.	Rühmatöö: Koolimaja ja kooliõue plaan mõõtkava järgi, ühes ilmakaarte märkimisega.	2. Teema: Soojus ja niiskus õhus.	
		2. Teema:			
			26.	Õhusoojuse käik. Tuul. (Katsed)	24. Soojamõõtja ja ta ehitus. Matemaatilisi harjutisi mitmesuguste soojamõõtjate kraadide ümberarvutamiseks.
			27.	Külm metallese (näit. kirves) tuuakse õuest tupp. (Katsed)	25. Rühmatöö: Vee muutusi soojuse mõjul. (Katsed)
			28.	Pilvede tekkimine. Pilvede liigid. Illustreeriv joonistamine. Keelelisi harjutisi.	26. Rühmatöö: Õhu muutusi soojuse mõjul. (Katsed)
			29.	Sademed. Nende mõõtmine. Matemaatilisi harjutisi.	27. Baromeeter: vaatlusi ja katseid.
			30.	Kehakate, otstarbekohane meie kliimas. Käsitööd jätkuvad.	28. Ilmavaatlusi, järjekindlate ülesmärkimistega. Käsitööd jätkuvad.
					29. Ühine kehakate — elamu. Tervishoidlikud ja ühiselulised nõuded elamu suhtes.
					30. Tubade kütmine ja tuulutamine. Missugused ahjud? Kuidas kütta? Küttematerjal. Kuidas tuulutada? Kuumuse löök.
				Märkus: õpilane protokollib kõik oma katsed.	Märkus: õpilane protokollib kõik oma katsed.

Kompleks	Teemad	Alateemad ja tööjuhiste nr. nr.	V klassi alateemad	VI klassi alateemad
			V a l g u s ja v ä r v i d l o o d u s e s	
1. Teema:		19. Taevavõlv, gloobus, poolkerad. Maa kuju. Illustreeriv joonistamine. Kirjandust.		17. Rühmatöö: Päikese, kuu ja planeetide näiv liikumine. (Katsed) Isoleer. töö: Käsitööd jätkuvad. Kirjandust.
		20. Kera; kera suuring. Kaar ja selle mõõtmise kaarekraadides. Maakera läbimõõt ja ekvaatori pikkus.		18. Kinnistähed ja hinnutee. Valgusaasta. Kõige lähema päiksesüsteemi kaugus. Kirjandust.
		21. Nurk, selle mõõtmine nurgakraadides. Mall. Käsitööd jätkuvad. Kirjandust.		19. Rühmatöö: Maakera pöörlemine ja tiirlemine. Mallal on maakera päikesele kõige lähemal? Kõige kaugemal? Millist tekivad aastajaad? Millal on päike peakohal ekvaatoril? pöörjoontel?
		22. Kolmnurga sisenurkade summa. Vabade ilustuste kokkuseadmine.		20. Kus on ühtlane kellaaeg? Kus on kella-aeg erinev? Kui Põltsamaal on kell 9, kui palju on siis Oulil (Võrsjärve ääres)? Kui Narvas on kell 10, kui palju on siis Kohtla-Jaasküla? Kui Mustveel on kell 11, kui palju on siis Türlil? Kui New-Orleansis on kell 15, kui palju on siis Londonis?
		23. Kaardivõrk: täppis joonestis. Keelelist harjutisi.		21. Aastajaad. Kalender (vana ja uus: Juulianuse, Gregorianuse). Kirjandust.
		24. Järgmiste maade geograafiline asend, piirid ja suurus: Ühendriigid ja Kaanada; Brasiilia, Argentina ja Tšiile; Sahaara; Egiptus, Sudaan ja Kongomaa; Kapimaa; Siber; Tiibet ja Turaan; Hiina ja Jaapan; India; V.-Aasia ja Araabia; Austraalia.		22. Kera pind- ja ruumala. Maa pinnasuurus. Matemaat. harjutisi.
2. Teema:		25. Rühmatöö: Põlemine. Öhu koosseis. (Katsed) Põlenud haavad.	S o o j u s ja niiskus õhus	23. Silma ehitus ja tema tervishoid. Illustreeriv joonistus.
		26. Ilmavaatusi. Pappiõid, ümmargusi ja tasapinnalisi keelisi harjutisi. Kirjandust.		24. Eesti geogr. asend, piirid, suurus. Käsitööd jätkuvad. Kirjandust.
		27. Hingamine ja selle tervishoid. Käsitööd jätkuvad.		25. Järgmiste maade asend, piirid ja suurus: Soome, Rootsi, Taani, Läti; Vene; Poola, Saksa, Ungari; Inglis- ja Prantsusmaa; Itaalia.
		28. Vereeringvool ja selle tervishoid. Skeem. Siia lisatagu juure vaatlused 4. alateema puhul.		2. Teema: Soojus ja niiskus õhus
		29. Eritamine. Keha puhtuse tähtsus. Joonistada naha läbilõige.		26. Eesti ilmastik. (Vaatlused ja kokkuvõtted)
		30. Hingamine taimeriigis. Katsed toataimede-ga. Kirjandust.		27. Järgmiste maade kliima: Soome, Rootsi, Taani ja Läti; Vene; Poola, Saksa ja Ungari; Inglis- ja Prantsusmaa; Itaalia.
		31. Rühmatöö: Kus on õhku? (Katsed telliskiviütkikiga, söetikuga, puutükiga, kuiva lapiga, mis lastakse klaasi vette). Matemaatilisi harjutisi.		28. Maja sisesead. Käsitööd jätkuvad. Keelelist harjutisi.
		32. Järgmiste maade kliima: Ühendriigid ja Kaanada; Brasiilia, Argentina ja Tšiile; Põhja-Aafrika; Sahaara; Egiptus; Sudaan ja Kongomaa; Kapimaa; Siber; Tiibet ja Turaan; Hiina ja Jaapan; India; V.-Aasia ja Araabia; Austraalia. Kus on kõige palavam koht maailmas? Kõige külmem?		29. Öne ilustamine. Keelelist harjutisi. Kirjandust.
3. Teema:		33. Heli tekimine (Katsed). Hääleharjutisi.	H e i i	30. Lava katmine ja ilustamine. Käsitööd jätkuvad.
		34.		31. Heli levimine (Katsed)
				32. Inimese hääleorgan ja kõrv. Illustreeriv joonistamine.
				33. Kõrva ja häälepaale tervishoid.

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	III klassi alateemad	IV klassi alateemad	
III Kompleks: Ühiskond	1. Teema:		P e e r e k o n d		
		31.	Perekonna koosseis. Perekonna liikmete kohustused ja õigused. Nende igapäevane töö. Lihtsamate põhivormidega asjade joonistamine mälu ja vaatluse järgi. Matemaatilisi harjutisi.	31. Kirjand lapse oma tähelepanekute ja loetu põhjal tõearmastusest koduses elus. Käsitööd jätkuvad.	
		32.	Kirjand lapse oma tähelepanekute, elamuste ja lugemisaine põhjal perekonna liikmete leplikust meelest, valmisolekust üksteise aitamiseks, nende ohvrimeelsetest tegudest igapäevases elus. Mustri joonistamine ja lõikamine.	32. Kirjand lapse oma tähelepanekute ja loetu põhjal korraarmastusest koduses elus. Käsitööd jätkuvad.	
		33.	Kirjand lapse oma tähelepanekute, elamuste ja lugemisaine põhjal perekonna liikmete tänulikkusest üksteise vastu. Käsitöödeks paberist ja kergest papist mänguasju ja väikesi tarbeasju üksikute ja ühendatud pindadega, loodis külgedega.	33. Kirjand lapse oma tähelepanekute ja loetu põhjal karskest eluviisist koduses elus. Käsitööd jätkuvad.	
				34. Kirjand lapse oma mälestistest, nähtust ja kuuldust. Illustreeriv joonistamine.	
				35. Väike fantaasiatöö perekonnast. Illustreeriv joonistamine.	
				2. Teema: K o o l	
		2. Teema:		K o o l	
			34.	Õpilase tööd kooli omavalitsuses ja internaadis. Kergete asjade voolimine vaatluse järgi.	36. Õpilaste omavalitsuse või internaadi korralduse kirjeldus.
			35.	Õpilase töö õpilasringides. Vabade ilustiste kokkuseadmine tuttavate kujudest. Keelelisi harjutisi.	37. Kirjand enesevalitsemisest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal. Käsitööd jätkuvad.
					38. Kirjand leplikkusest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal. Keelelisi harjutisi.
					39. Kirjand usaldusest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal. Keelelisi harjutisi.
					40. Kirjand käitlemisest võõra varaga, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal. Matemaatilisi harjutisi.
		3. Teema:		K o g u k o n d, seltskond, rahvas	41. Lihtsad kirjad. Matemaatilisi harjutisi.
			36.	Rühmatöö: Maalastele: vallaomavalitsuse liikmed ja nende tegevus. Rühmatöö: Linnalastele: linnavalitsuse liikmed ja nende tegevus. (Alevilastele vastavalt sama).	42. Väike fantaasiatöö koolist.
			37.	Maaomavalitsuse liikmed ja nende tegevus. Käsitöö jätkub.	3. Teema: Kogukond, seltskond, rahvas.
			38.	Rühmatöö: Liiklemis- ja läbikäimisteed (maanteed, raudteed, veeteed, õhuteed). Matemaatilisi harjutisi.	43. Rühmatöö: Valla- või linnavalitsuse tegevuse dramatiseerimine rühmades.
			39.	Liiklemisabinõud (vanker, regi, saan, vagun, auto, lennuk. Hobune, vedur, mootor).	44. Rühmadevaheline rühmatöö: Valla- või linnavalikogu koosoleku dramatiseerimine rühmades.
		40.	Post, telefon, telegraaf. Joonistamine jätkub.	45. Kirjand ustavusest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal. Käsitööd jätkuvad.	
		41.	Ajalehed. Keelelisi harjutisi.	46. Kirjand kohusetundest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal. Käsitööd jätkuvad.	
		42.	Kirjand noorte ja täiskasvanud inimeste meelekindlusest (näit. õnnetuste ja ohtude puhul) lapse oma tähelepanekute, elamuste ja lugemisaine põhjal.	47. Kirjand aususest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal.	
		43.	Kirjand ühistundest ja lugupidamisest teisest inimesest lapse oma tähelepanekute, elamuste ja lugemisaine põhjal. (Näit. hoolekanne, vanadekodu eest hoolitsemine jne.)	48. Kirjand algatusvõimest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal.	
		44.	Kirjand vabaduspühast ja olude järgi kohaliku vabastamispäeva pühitsemisest.	49. Kirjand iseseisvusest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal. Keelelisi harjutisi.	
				50. Kirjand püsivusest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal. Matemaatilisi harjutisi.	
				51. Kirjand julgusest ja vahvusest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal.	
				52. Kirjand ettevaatusest, õpilase oma tähelepanekute ja loetu põhjal.	

Märkus: Kirjandite ettakanne ja arvustus toimub kollektiivses klassis.

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	V klassi alateemad	VI klassi alateemad
III Kompleks: Ühiskond	1. Teema:		P e r e k o n d	
		35.	Kirjelda perekonna röömupäeva. Harjutisi lihtvormilises ehtekirjas.	34. Perekonna kindlustamine: abielu, sündimise ja surma registreerimine. Matemaatilisi harjutisi.
		36.	Kirjelda perekonna murepäeva. Keelelisi harjutisi. Kirjandust.	2. Teema: K o o l
	2. Teema:		K o o l	35. Kirjelda elunähteid või nimeta ilukirjanduslikke tooteid, kus väljenduvad kohustunne, enesevalitsemine. Keelelisi harjutisi.
		37.	Nimeta ilukirjanduslikke töid, mis sisaldavad väärtuslikke inimtüpe ja mõtteid. Kirjelda neid inimtüpe.	36. Kirjelda elunähteid või nimeta ilukirjanduslikke tooteid, kus väljenduvad ühistunne, ühiskonna töö ja tegevuse kõrgekspidamine.
		38.	Kuidas tahad võidelda alaväärtusliku kirjandusega?	37. Kirjelda elunähteid või nimeta ilukirjanduslikke tooteid, kus väljendus rööm teenida oma rahvast ja riiki.
		39.	Kuidas töötad õpilasingides? Kooli kooperatiivis? Kirjandust.	38. Milles seisab õpilasingide tähtsus?
		40.	Mitmesuguste kirjade kirjutamine tuttavaile ja sugulasile. Matemaatilisi harjutisi.	3. Teema: kogukond, seltskond, rahvas.
	3. Teema:		Kogukond, seltskond, rahvas	39. Vald, alev, linn. Nende korraldus ja ülesanded. Matemaatilisi harjutisi.
		41.	Kirjand Eesti parematest poegadest ja tütardest. Kirjandust.	40. Maa, tema korraldus ja ülesanded. Keelelisi harjutisi.
		42.	Rühmatöö: Kirjand ühest inimsoo heategijast — õpetlasest.	41. Riik, tema korraldus ja ülesanded.
		43.	" " " " — kunstnikust.	42. Politsei ja kaitseväge korraldus ja ülesanded.
		44.	" " " " — kasvatajast.	43. Rühmatöö: Liiklemine ja läbikäimine. Keelelisi harjutisi.
		45.	" " " heat. — rahvuskangelasest.	44. Rühmatöö: asjaajamiskirjad (sooviavaldised, kuulutised, tellimised, saatekirjad, õigekeelsuse sõnaraamatu tarvitamine jne.)
		46.	Rahvastik järgmistes maades: Ühendriigid ja Kaanada; Brasiilia, Argentiina ja Tšiile. (Illustreerimiseks novelle nende rahvaste elust). Matemaatilisi harjutisi.	45. Põhiseadus. Kirjandust.
		47.	Rahvastik järgmistes maades: Põhja-Aafrika; Sahaara; Egiptus; Sudaan ja Kongomaa; Kapimaa. (Illustreerimiseks novelle nende rahvaste elust).	46. Valimiskord. Matemaatilisi ja keelelisi harjutisi.
		48.	Rahvastik järgmistes maades: Siber; Tiibet ja Turaan. (Illustreerimiseks novelle nende rahvaste elust).	47. Riigikogu korraldus ja ülesanded.
		49.	Rahvastik järgmistes maades: Hiina ja Jaapan. (Illustreerimiseks novelle nende rahvaste elust). Keelelisi harjutisi.	48. Valitsus.
		50.	Rahvastik järgmistes maades: India; Väike-Aasia ja Araabia. (Illustreerimiseks novelle nende rahvaste elust). Kirjandust.	49. Kobus. Kirjandust.
				50. Mitmesugused riigivormid.
				51. Missuguseid kehalisi ja vaimlisi võimeid nõuavad üksikud tähtsamad elukutsed: põlumehe, tislari, sepa, vabrikutöölise, kaupmehe, vedurijuhi, autojuhi, lenduri, ohvitseri, arsti, õpetaja, riigivalitseja jne. elukutse?
				52. Eesti rahvastik, maakonnad ja tähtsamad asulad.
				53. Järgmiste maade rahvastik: Soome, Rootsi, Taani ja Läti; Vene. (Illustreerimiseks novelle nende rahvaste elust).
				54. Järgmiste maade rahvastik: Poola, Saksa ja Ungari. (Illustreerimiseks novelle nende rahvaste elust).
				55. Järgmiste maade rahvastik: Inglis- ja Prantsusmaa. (Illustreerimiseks novelle nende rahvaste elust).
				56. Itaalia rahvastik. (Illustreerimiseks novelle Itaalia rahvaste elust).

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	III klassi alateemad	IV klassi alateemad
IV K o m p l e k s : Ü h i s k o n n a m i n e v i k	1. Teema:		Eesti muistne iseseisvuse aeg	1. Teema: Ürgaeg
		45.	Kirjelda muistset Eesti elamut. Käsitööd jätkuvad.	53. Esemed, mis kõnelevad ürgajast (kivi-aja leide meie kodumaalt). Illustreeriv joonistamine.
		46.	Kirjelda muistse Eesti elamu sisseseadet. Käsitööd jätkuvad.	54. Ürginimese elu ja toimingud meie kodumaal. Keelelisi harjutisi.
		47.	Kirjelda muistseid Eesti söögi- ja jooginõusid. Keelelisi harjutisi.	55. Inimene õpib metalle tundma.
		48.	Kirjelda muistset Eesti riietust. Käsitööd jätkuvad.	2. Teema: Eesti muistne iseseisvuse aeg
		49.	Kirjelda muistse Eesti põllutööriistu. Matemaatilisi harjutisi.	56. Rühmatöö: Vanemuise laul. Koit ja Amarik. Eesti pulmakombeid. Keelelisi harjutisi.
		50.	Kirjelda muistse Eesti jahi- ja sõjariistu. Keelelisi harjutisi.	57. Kalev ja Linda. Kalevipoeg.
		51.	Kirjelda muistse Eesti kalapüüdmise riistu. Keelelisi harjutisi.	58. Eesti muistne sõjaline kaitse vaenlaste vastu. Matemaatilisi harjutisi.
		52.	Kirjelda muistse Eesti kalapüüdmise tõkkeid. Käsitööd jätkuvad.	59. Muistse Eesti riiklik kord, rahvavanemad, rahvakoosolekud, kaitsemaleva.
		53.	Kirjelda muistse Eesti sääsamaja. Keelelisi harjutisi.	60. Pilte naabrite elust; Soome sugu rahvad; venelased; lätlased.
		54.	Kirjelda muistse Eesti vähjapüüdmise riistu. Matemaatilisi harjutisi.	3. Teema: Võõra võimu valitsus Eestis
		55.	Kirjelda muistse Eesti lindude püüniseid. Matemaatilisi harjutisi.	61. Eestlaste muistne vabadusvõitlus. Lembit. Madisepäeva lahing.
		56.	Kirjelda muistse Eesti metsloomade püüniseid. Käsitööd jätkuvad.	62. Orduaegne elu lossis ja külas. Jüriöö mäss. Käsitööd jätkuvad. Kirjandust.
		57.	Kirjelda muistse Eesti hülgepüüniseid. Käsitööd jätkuvad.	63. Episood Vene-Liivi sõjast. Keelelisi harjutisi.
		58.	Kirjelda muistse Eesti hiirelõksusid. Keelelisi harjutisi.	64. Rootsi valitsus eestlaste maal. Keelelisi harjutisi.
		59.	Rühmatöö: Milliseid rahvalaule, vanasõnu, kohalikke muinaslugusid ja mõistatise tunded ja milliseid hindad eriti ilusaiks?	65. Põhjasõda ja eestlaste raskused Vene valitsuse all. Käsitööd jätkuvad.
		60.	Kirjuta, laps, sellest, kuidas rahva minevik on sinu enese minevik!	66. Isikliku vabaduse omandamine. Käsitööd jätkuvad.
				67. Pildid teoorjusest. Joonistamise harjutisi.
				68. Kuidas eestlased otsid talud päriks. Joonistamise harjutisi.
				69. Ärkamisaja pilte. Esimene laulupidu. Koidula isamaaluuletisi.
			70. Maailmasõda ja Vene revolutsioon.	
			4. Teema: Eesti Demokraatlik Vabariik	
			71. Eesti Vabariigi sündimine. Tähtsamaid momente Vabadussõjast.	
			72. Tartu rahu.	

Märkus: 44. — 57. alateema juure kuulub tingimata illustreeriv joonistamine.

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	V klassi alateemad	VI klassi alateemad
IV Kompleks: Ühiskonna minevik	1. Teema:		Ü r g a e g	1. Teema: Võõra võimu valitsus Eestis
		51.	Süvendav kordamine: ürgaeg. Käsitööd jätkuvad.	57. Eestlaste elu Rootsi valitsuse ajal. Põhjasõda. Põhjasõja tagajärjed. Matemaatilisi harjutisi.
	2. Teema:		Eesti muistne iseseisvuse aeg	58. Seisuslik elu 18. sajandil, eriti Prantsemaal. Eestilaadiline kiri. Keelelisi harjutisi.
		52.	Süvendav kordamine: Eesti muistne iseseisvuse aeg. Joonistamise harjutisi.	59. Valgustusajajärgu ideed. Prantsuse revolutsioon. Napoleon I. Kirjandust.
		53.	Eestlaste naabrid: skandinaavlased, viikingid, venelased. Keelelisi harjutisi.	60. Pärisorjuse kaotamine Eestis. Teoorjuse-egne talurahva elu-olu. Eestilaadiline kiri. Kirjandust.
	3. Teema:		Kreeklaste elu	61. Rühmatöö: Uued talurahvaseadused Aleksander II ajal. Pärisohtade omandamine. Väljarändamine. Kirjandust.
		54.	Kreeka muinaskangelased ja jumalad. Käsitööd jätkuvad. Kirjandust.	62. Vallaomavalitsuste reform. Rahvuslik ärkamine. Tõus rahvahariduses ja saksastamine. Eestilaadiline kiri.
		55.	R ü h m a t ö ö: Kreeklaste perekonnaelu, töö, kunstid, Olümpia mängud. Kirjandust. Illustreeriv joonistamine.	63. Rühmatöö: Kreutzwaldi, Jannseni ja Jakobsoni elutegevus. Esimese laulupeo hinnang.
		56.	Perikles. Rahvakoosolek Ateenas. Keelelisi harjutisi.	64. Eesti Aleksandri kool. Venestamisaeg. Käsitööd jätkuvad. Matemaatilisi harjutisi.
		57.	Aleksander-Suure elutegevusest. Matemaatilisi harjutisi.	65. Tööstuslik revolutsioon Lääne-Euroopas. Linnakodanluse tõus. Töölisliikumine.
	4. Teema:		Roomlaste elu	66. 1905 a. sündmused. Haridus ja kultuur pärast seda. Tulunduslik tõus. Kirjandust, näit. Aino Kalda «Bernhard Riives».
		58.	R ü h m a t ö ö: Rooma riigi rajamine, roomlaste perekonnaelu, töö, usk.	67. Suurriigid 20. sajandil. Nende poliitilised ja tulunduslikud suhted. (Maailmasõja põhjusi).
		59.	Rooma sõjavägi. Episoodid Rooma riigi elust 1–2 s. p. Kr. Esimeste kristlaste tagakiusamised. Kirjandust.	68. Maailmasõda. Vene revolutsioon. Kirjandust.
	5. Teema:		Germaanlaste elu	2. Teema: Eesti Demokraatlik Vabariik
		60.	Germaanlaste elu-olu. Rahvaste rändamine. Keelelisi harjutisi.	69. Eesti iseseisvuse väljakuulutamise. Saksa okupatsioon.
		61.	Karl-Suure elust ja tegevusest. Keelelisi harjutisi.	70. Enamlaste ja Landeswehr'i pealetung Eestile.
		62.	Rühmatöö: Keskaja loss, rüütlike elu, keskaja klooster. Käsitööd jätkuvad. Kirjandust.	71. Ühistöö, välisabi, maa puhastamine vaenlasist.
		63.	Ristisõjad. Illustreeriv joonistamine.	72. Tartu rahu. Eestilaadiline kiri.
		64.	Keskaja linn. Hansa liit. Matemaatilisi harjutisi.	73. Asutav Kogu. Põhiseadus. Maaseadus' Eestilaadiline kiri.
	6. Teema:		V õ õ r a v õ i m u valitsus Eestis	74. Eesti Vabariigi lõplik tunnustamine.
		65.	Eestlaste muistsest vabadusvõitlusest ja elust orduajal. Kirjandust, näit. E. Bornhöhe «Tasuja».	
		66.	Usupuhastus. Martin Luther. Jesuiidid. Kirjandust.	
		67.	Orduriigi langemine. Matemaatilisi harjutisi.	

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	III klassi alateemad	IV klassi alateemad
V Kompleks: Tulundus ja kultuur	1. Teema:		T u l u n d u s	
		61.	Kirjand kodukoha maapõue varadest: kruusaugus, liivaugus. Ohud. Matemaatilisi harjutisi.	73. Missugune töö on meil rahva peatöö? Kirjelda selle maa-ala ja töötajaid. Käsitööd jätkuvad.
		62.	Kirjand kodukoha maapõue varadest: paemurus. Matemaatilisi harjutisi.	74. Missugune kõrsvili on meil kõige tähtsam? Kirjelda tema kasvatamist. Keelelisi harjutisi.
		63.	Lubjaahi. Käsitööd jätkuvad.	75. Missugune töö on meil tähtsuse poolest teisel kohal? Kirjelda, mis sellest tead. Matemaatilisi harjutisi.
		64.	Telliskivitehas. Käsitööd jätkuvad.	76. Missuguseid koduloomi kasvatatakse meil arvult kõige rohkem? Kirjelda nende kasvatust.
		65.	Põllukivi prügitus- ja chitumaterjalina. Keelelised harjutised jätkuvad.	77. Kus asuvad meie põlevkivi lademed? Mida saadakse põlevkivist? Käsitööd jätkuvad.
		66.	Milliseid jõukohaseid töid oled teinud kooliaias? koduaias? põllul? heinamaal? metsas?	78. Kus asuvad meie kipsilademed? Milleks tarvitatakse kipsi? Matemaatilisi harjutisi.
		67.	Kirjelda looduse ärkamist kevadel: puhkevad pungad, noored lehed, õied, lilled. Illustreeriv joonistamine.	79. Kus kasvab Eestis veel suurt ürgmetsa? Kirjelda Eesti metsa ja metsandust. Ohud. Keelelisi harjutisi.
				80. R ü h m a t ö ö: Milliseid jõukohaseid töid oled teinud kevadel metsas? heinamaal? põllul? koduaias? kooliaias?
				81. Kirjelda looduse ärkamist kevadel. Illustreeriv joonistamine.
	2. Teema:		K u l t u u r	
		68.	Rühmatöö: Kirjand haridustööst: koolid (Missugused koolid on meil, peale algkoolide?)	82. (Linnalastele): Raudteeasjandus. Matemaatilisi harjutisi. (Maalastele): Maanteed, nende korrashoid. Matemaatilisi harjutisi.
		69.	": raamatukogud	83. (Linnalastele): Meie linnad, nende elu-olu. (Maalastele): Mispärast armastan maaelu?
		70.	": seltsid	84. Rühmatöö: Kergemaid dramaatilisi töid: lastenäidendeid. Matemaatilisi harjutisi.
		71.	": ühissettevõtted	85. Kergemaid dramaatilisi töid: rahvatükke. Matemaatilisi harjutisi.
		72.	Rühmatöö: Kirjand hoolitsemis. rahva tervise eest: arstid	86. Tehniline joonestamine: harjutisi joonlaua, kolmnurga ja joonimissule tarvitamises.
		73.	": apteek	87. Tehniline joonestamine: harjutisi sirkli tarvitamises.
		74.	": haigla	
		75.	(Maalastele): Laulupäevad ja teised tähtsamad pühad. Vanarahva kombeid nende puhul. (Linnalastele): Teater ja kino.	

Kompleks	Teemad	Alateemade ja tööjuhiste nr. nr.	V klassi alateemad	VI klassi alateemad
V K o m p l e k s : T u l u n d u s j a k u l t u u r	1. Teema:		T u l u n d u s	
		68.	Tähtsamaid ehitusmaterjale kodumaa põuest. Joonestamisharjutisi.	75. Rühmatöö: Kus asuvad meie pabeririide-, naha-, mööbli- ja masinavabrikud? Kirjelda tööstust, mida oled näinud. Poistele kergete puutöid.
		69.	Tööstuses tähtsaid varasid kodumaa põuest, — küttaeineid ja metalle. Noa-, saetöid ja kergemaid töid hõvelpingil mitm. riistadega. Töid -mitmesugusest ainest. Matemaatilisi harjutisi.	76. Kus asub meie telefonivabrik, semendi-, klaasi-, kalevivabrikud ja raudteetehased? Kirjelda tööstust, mida oled näinud. Kombineeritud töid mitm. ainest. Märkus: õpilastel, kes ei õpi võõrkeelt, — lisatöid 76. ja 83. alateemas. (V. «Algk. õppekava, lhk. 36. ja 32.)
		70.	Rühmatöö: Missuguseid töid oled teinud kevadel aias? metsas? põllul? (Linnalastele): kooliaia mullapinna ehitus, väetisainete tarvitamine, kahjureid aias, võitlus nende vastu, tööd aias. Keelelisi harjutisi. (Maalastele): rukkipeeld kevadel, mullapinna ehitus, väetisainete tarvitamine. Metsas männi õitsemine; kahjureid metsas, võitlus nende vastu. Keelelisi harjutisi.	77. Kus konserveeritakse meil kalu? Kus ehitatakse meil suuremaid purjekaid? Käsitööd jätkuvad. Kirjandust.
	2. Teema:		K u l t u u r	78. Missuguse tööstuse poolest on Eesti esimesel kohal maailmas? Kirjuta, mis tead neist kahest tööstusharust. Käsitööd jätkuvad. Keelelisi harjutisi.
		71.	Rühmatöö: Leiutised ja avastised: 1) trükkunst, 2) kompass, 3) püssirohi. Joonestamisharjutised jätkuvad. Kirjandust.	79. Missuguse tööstuse poolest on maailmas esimesel kohal Inglismaa? Prantsusmaa? Saksamaa? Käsitööd jätkuvad.
		72.	Kolumbus. Leiutiste ja avastiste tähtsus. Käsitööd jätkuvad. Kirjandust.	80. Mida müüb Eesti Soomele? Rootsile? Lätile? Venele? Inglismaale? Saksamaale?
	3. Teema:		T u l u n d u s j a k u l t u u r	81. Mida ostab Eesti Soomest? Rootsist? Lätist? Venelt? Inglismaalt? Saksamaalt?
		73.	Tulundus ja kultuur Ühendriikides ja Kaanadas. Joonestamisharjutised jätkuvad. Missugune riik on esimesel kohal maailmas raua-, kivisöe-, vase-, nafta-, soola-, puuvilla-, maisi- ja heelumitoodangu poolest?	82. Missugustelt aladelt on meie riigil suuremaid sissetulekuid? Matemaatilisi harjutisi.
		74.	Tulundus ja kultuur Brasiilias, Argentiinas ja Tšiiles. Käsitööd jätkuvad. Kus kasvatatakse kohvi kõige rohkem maailmas?	83. Missugustelt aladelt on meie riigil suuremaid väljaminekuid? Matemaat. harjutisi.
		75.	Kokkuvõte Ameerikast. Jutustisi kuulsatest uurimisreisidest. Joonestamine jätkub.	84. Rühmatöö: Õhk ja vesi inimese kultuur-elu teenistuses (õhurõhu ja tuulejõu kasutamine. Veejõu kasutamine. Vesi ja õhk liiklemisteedena. Kirjandust.
		76.	Tulundus ja kultuur Põhja-Aafrikas, Sahaaras, Egiptuses. Käsitööd jätkuvad.	85. Soojuse-energia kasutamine (aurumasin; allikad). Elektrivoolu tarvitamine. (Elekterlooduses. Magnetism).
		77.	Tulundus ja kultuur Sudaanis, Kongomaal, Kapimaal.	86. Mehaanilise jõu kasutamine. (Igapäevased tööriistad ja lihtsamad masinad). (Linnalastele): Eesti suurem. linnade ettev.
		78.	Kokkuvõte Aafrikast. Jutustisi kuulsatest uurimisreisidest. Käsitööd jätkuvad. Nimeta Aafrika kaupu, mis tuuakse Euroopasse.	87. Keemilise jõu kasutamine (põllunduses, tööstusaladel). Matem. harjut. Kirjandust.
		79.	Tulundus ja kultuur Siberis, Tiibetis ja Turaanis. Käsitööd jätkuvad.	2. Teema: Kultuur
		80.	Tulundus ja kultuur Hiinas ja Jaapanis. Missugune riik on esimesel kohal teekasvatamises?	88. Eesti haridustöö: koolid, hoolekanne. Joonestamisharjutisi. Kirjandust.
		81.	Tulundus ja kultuur Indias, Väike-Aasias ja Araabias.	89. Eesti Vabariigi õiguslik kord. Vabariigi tähtsamaid kultuurilisi saavutisi. Lihtjooneline ehtekiri. Kirjandust.
		82.	Kokkuvõte Aasiast. Jutustisi kuulsatest uurimisreisidest.	3. Teema: Tulundus ja kultuur
		83.	Austraalia tulunduslikud ja kultuurilised olud. Missuguses maailmajaos kasvatatakse kõige rohkem lambaid? Missugust sadamat peetakse parimaks maailmas?	90. Tulundus ja kultuur Soomes, Rootsis, Taanis, Lätis, Venes.
				91. Tul. ja kultuur Poolas, Saksam., Ungaris.
				92. Tul. ja kultuur Inglis- ja Prantsusmaal.
				93. Tulundus ja kultuur Itaalias. Joonestamisharjutisi ja käsitöid.
				94. Kokkuvõte Euroopast. Nineta Euroopa kaupu, mis lähevad Aafrikasse.
				95. Umbrohud aias ja põllul, nende hävitamine. Söödikuid ja haigusi loomadel ja taimedel. Matemaatilisi harjutisi.
				96. Kaasabi ühiskonna liikmete keskel looma- ja taimerigis. Eestilaadiline kiri. Kirjandust.
				97. Võitlus metsas valguse, õhu, toidu ja elu- aseme pärast. Keelelisi harjutisi.

Kollektiivse töö tundide arv.

||

Laboratoorse töö tundide arv.

III klassis.

Nädalas on 27 tundi.

Sellest läheb kollektiivseks tööks:

usuõpetuse alal . . .	2 tundi
laulmise „ . . .	2 „
võimlemise „ . . .	2 „
62,5 ^o /o emakeele „ . . .	5 „
60,0 ^o /o matemaat. „ . . .	3 „
<hr/>	
K o k k u	14 tundi

Jääb laboratoorseks tööks:

$$27 - 14 = 13 \text{ tundi nädalas.}$$

$$4 \times 13 = 52 \text{ „ kuus.}$$

IV klassis.

Nädalas on 30 tundi.

Sellest läheb kollektiivseks tööks:

usuõpetuse alal . . .	2 tundi
laulmise „ . . .	2 „
võimlemise „ . . .	2 „
62,5 ^o /o emakeele „ . . .	5 „
60,0 ^o /o matemaat. „ . . .	3 „
<hr/>	
K o k k u	14 tundi

Jääb laboratoorseks tööks:

$$30 - 14 = 16 \text{ tundi nädalas.}$$

$$4 \times 16 = 64 \text{ „ kuus.}$$

V klassis.

Nädalas on 30 tundi.

Sellest läheb kollektiivseks tööks:

usuõpetuse alal . . .	1 tund
laulmise „ . . .	2 tundi
võimlemise „ . . .	1 „
50 ^o /o emakeele „ . . .	3 „
40 ^o /o matemaat. „ . . .	2 „
võõrkeele „ . . .	5 „
<hr/>	
K o k k u	14 tundi

Jääb laboratoorseks tööks:

$$30 - 14 = 16 \text{ tundi nädalas.}$$

$$4 \times 16 = 64 \text{ „ kuus.}$$

VI klassis.

Nädalas on 30 tundi.

Sellest läheb kollektiivseks tööks:

usuõpetuse alal . . .	1 tund
laulmise „ . . .	2 tundi
võimlemise „ . . .	1 tund
50 ^o /o emakeele „ . . .	3 tundi
40 ^o /o matemaat. „ . . .	2 „
võõrkeele „ . . .	5 „
<hr/>	
K o k k u	14 tundi

Jääb laboratoorseks tööks:

$$30 - 14 = 16 \text{ tundi nädalas.}$$

$$4 \times 16 = 64 \text{ „ kuus.}$$

Tööüksuse kindlaksmääramine. Tab. XXV.

Kui õpilane töötab laboratooriumis kõigi õppeainete alal 24 päeva kuus, siis teoreetiliselt teeks ta ühes päevas 1/24 osa ülesannetest igas õppeaines.

Üksikute õppeainete tööüksus.

Kompleksi tööüksus.

Laboratoorset tööd on:

emakeeles = 3 tundi nädalas, 12 t. kuus.	Tööüksus = $1/24 \cdot 12 = 1/2$ tundi = 30 min.
koduloos = 4 „ „ „ 16 „ „ „	= $1/24 \cdot 16 = 2/3$ „ = 40 „
matemaat. = 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
joonistam. = 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
tööõpet. = 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „

III klass

= 130 min. 130 — 10 = 120 min. = 2 tundi*)
Tööüksuseks on 2 tunni töö.

Proov:

Nädalas on lab. tööd 13 tundi. Kuus on lab. tööd 52 tundi = 3120 min. Kuus on 24 tööüksust. Iga tööüksus = $3120 : 24 = 130$ min. 130 — 10 = 120 min. = 2 tundi*).

Märkus: Mitte aeg ise ei ole tööüksuseks, vaid töö hulk, mille suudab õpilane rahuldavalt või hästi ära teha nimetatud aja kestes. Näit. on tööüksuseks emakeeles 30. minuti rahuldav töö, koduloos 40. minuti rahuldav töö jne.

Laboratoorset tööd on:

emakeeles 3 tundi nädalas, 12 t. kuus.	Tööüksus = $1/24 \cdot 12 = 1/2$ tundi = 30 min.
matemaat. 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
loodusõp. 3 „ „ „ 12 „ „ „	= $1/24 \cdot 12 = 1/2$ „ = 30 „
maatead. 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
ajaloos 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
joonistam. 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
tööõpet. 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „

IV klass

= 160 minutit. 160 — 10 = 150 min. =
= 2 1/2 tundi.

Laboratoorset tööd on:

emakeeles 3 tundi nädalas, 12 t. kuus.	Tööüksus = $1/24 \cdot 12 = 1/2$ tundi = 30 min.
matemaat. 3 „ „ „ 12 „ „ „	= $1/24 \cdot 12 = 1/2$ „ = 30 „
loodusõp. 3 „ „ „ 12 „ „ „	= $1/24 \cdot 12 = 1/2$ „ = 30 „
maatead. 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
ajaloos 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
joonistam. 1 „ „ „ 4 „ „ „	= $1/24 \cdot 4 = 1/6$ „ = 10 „
tööõpet. 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „

V klass

= 160 minutit. 160 — 10 = 150 min. =
= 2 1/2 tundi.

Laboratoorset tööd on:

emakeeles 3 tundi nädalas, 12 t. kuus.	Tööüksus = $1/24 \cdot 12 = 1/2$ tundi = 30 min.
matemaat. 3 „ „ „ 12 „ „ „	= $1/24 \cdot 12 = 1/2$ „ = 30 „
loodusõp. 3 „ „ „ 12 „ „ „	= $1/24 \cdot 12 = 1/2$ „ = 30 „
maatead. 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
ajaloos 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „
joonistam. 1 „ „ „ 4 „ „ „	= $1/24 \cdot 4 = 1/6$ „ = 10 „
tööõpet. 2 „ „ „ 8 „ „ „	= $1/24 \cdot 8 = 1/3$ „ = 20 „

VI klass

= 160 minutit. 160 — 10 = 150 min. =
= 2 1/2 tundi.

*) Tabelis on arvatud astronoomilised tunnid, sest harilikult töötavad õpilased laboratooriumis pidevalt, ilma vahetundideta. Kuid tegelikult lähevad ikka mõned minutid kaotsi, olgu tööle asudes, või vahel ka töö keskel. Seepärast on kompleksi tööüksuse väljaarvamisel tegelikult tarvitada olevast ajast igal juhul 10 min. maha arvatud.

Isiklik kaart.

Jaan Kasepuu

1. okt. — 28. okt.

III kl.

Kompleks	Teema	Alateemad ja tööjuh. nr. nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
			I Kompleks	I Teema	1									10/h													
2										8/h																	
3					4/r																						
4	2/r																										
5						6/r																					
6							7/h																				
II Teema	7																			16/r							
	8																		15/r								
	9																										
	10												11/r														
III Teema	11																				17/h						
	12																					18/r					
	13																										
	14																										
	15																										
	16																										

Täiendavad tööd.

I	1 a	26/h																								
	2 a																									
II	9 a			27/r																						
	10 a																									
III	14 a					28/r																				
	17 a																									

A-8781